28 ԱՊՐԻԼ 1995, ՈՒՐԲԱԹ # 78 (832)

Ազգ
Azg
armenian daily

Թուրքիան խզեց հարաբերությունները Եվրախորհրդի հետ

ԲՐՅՈՒՍԵԼ, 27 ԱՊՐԻԼ, BBC: Թուրքիան այսօր պաշտոնապես խզեց հարաբերությունները Եվրախորհրդի հետ, բողոքելով նախորդ օրը վերջինիս ընդունած հայտարարության դեմ: Եվրախորհրդի հայտարարությունը, հենվելով տարբեր կազմակերպություններից ստացված տեղեկագրերի վրա, խստորեն քննադատում էր Թուրքիային մարդու իրավունքների ոտնահարման բազում դեպքերի ու քրդական բնակավայրերում կատարվող զինված ռազմական գործողությունների առթիվ, ինչպես նաեւ դատապարտում Հյուսիսային Իրաքում քրդերի դեմ Անկարայի կողմից իրականացվող ռազմական արշավը: Անկարային տալով երկամսյա պայմանաժամ այդ ընթացքում «ինքնամաքրվելու» համար: Թուրքիայի փոխվարչապետ Հիքմեթ Չեթինի արտահայտությամբ «խիստ անբարո» այդ հայտարարությունը հատկապես այս օրերին, երբ կառավարությունը փորձում է դիվանագիտական շփումներով եւ այլ քայլերով մեղմացնել արեւմտյան հասարակական կարծիքը, խիստ զայրացրել է Անկարային: Ակնկալվում է, որ կապերը խզելու որոշում ընդունած թուրքական կառավարության համար այսուհետեւ ավելի դժվար կլինի մաս կազմել համաեվրոպական մաքսային համակարգին:

ԶՈՐԱԿՈՉ

Երիտասարդները ե՞րբ կամովին կծառայեն բանակում

ՄԱՐԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

«Զինվորի մայր» հանրապետական կոմիտեի նախաձեռնությամբ ապրիլի 27-ին Սոպայի տանը տեղի ունեցավ երեւանցի զինվորների մայրերի առաջին հանդիպումը հանրապետության զինվորական բարձրաստիճան ղեկավարության հետ: Կոմիտեի նախագահ Գրետա Միրզոյանը բացման խոսքում նշեց, որ հանդիպումը նպատակ ունի կողմերի միջեւ ծավալված երկխոսության միջոցով նպաստել հայոց բանակի բարելավմանը: Տիկին Գրետան զինվորական ղեկավարությանը՝ Հայկական բանակի զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ Միքայել Հարությունյանին, զինվորական դատախազ Վաղարշակ Վարդանյանին, գեներալ-մայոր Արկադի Տեր-Թադեւոսյանին եւ պաշտպանության նախարարության այլ պատասխանատու աշխատակիցների հանդիպում ներկայացրեց զինծառայողների ծնողներից ստացվող դժգոհությունները բանակում տիրող արատավոր երեւույթների մասին, որոնք ծառայությունից խուսափելու հիմնական պատճառներն են հանդիսանում:

Իհարկե, թվարկված բոլոր արատավոր երեւույթները չէ, որ ընդունելի էին բարձրաստիճան զինվորականների կողմից, օրինակ, հիգիենայի չպահպանման, բռնությունների եւ այլ արարքների համար ծնողների պնդումները, ըստ նրանց, պատասխանատուները նման երեւույթները բանակում չեն ծնվում: Ծնողներին հուզող հիմնական հարցերի՝ զորակոչի ժամանակ դրսեւորվող ակնառու խտրականության, ղեկավարների զավակների չծառայելու, բանակում զինծառայողների մարդկային արժանապատվությունը խաթարելու, շուրջկալների եւ որ ամենակարեւորն է՝ երիտասարդների բանակից հրաժարվելու երեւույթի պատասխաններն ստանալը, ցավոք, չհաջողվեց: Զինվորական դատախազը առաջարկեց վերացականից անցնել կոնկրետ փաստերի եւ ինչպես միշտ, այս անգամ եւս ծնողներից պահանջվեցին կոնկրետ հասցեներ: Սպառված երկխոսությունը չէր ստացվում, ուստի հանդիպմանը ներկա գտնվող արձակագիր, ՀՕՄ-ի ատենապետուհի Ալվարդ Պետրոսյանը ցանկացավ զինվորականների ուշադրությունը հրավիրել հանրապետությունում, հետեւաբար եւ բանակում տիրող բարոյահոգեբանական մթնոլորտի վրա, որը նպաստավոր չէ առողջ բանակ ունենալու համար: Թեկուզեւ այն պատճառով, որ զինվորականները համոզված չէ, թե ընտանիքը քաղցած չի մնա, որ հայրենիքի նվիրյալի վերջին հանգրվանը ԱԱՊԿ-ի մենատանը չի լինի: Գրավոր եւ բանավոր ներկայացված մի շարք հարցերի պատասխաններից հետո, այնուամենայնիվ ծնողներն չստացան ամենակարեւոր՝ ինչո՞ւ են երիտասարդները խուսափում բանակից, հարցի պատասխանը, որը նույնն է, թե նրանք կխուսափեն այնքան ժամանակ, քանի դեռ չի տրվել հարցի պատասխանը:

ԼՈՒՐԵՐԻ ՀՈՍՔԻՑ

ԱՄՆ-ի հայ համայնքը դժգոհ է նախագահ Քլինթոնից

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ԱՊՐԻԼ, ՍՆԱՐՔ: Ապրիլի 24-ի սգո օրվա առթիվ ԱՄՆ նախագահի հայտարարության վերաբերյալ չափազանց մեծ դժգոհություն է հայտնել Ամերիկայի Հայկական համագումարի տնօրենների խորհրդի նախագահ Կարոլ Բագարյանը: Այս մասին Սնարք գործակալությանն են հայտնել Երեւանի Հայկական անկախ մամլո կենտրոնում: Չնայած «ԱՄՆ-ի, Հայաստանի եւ ամբողջ աշխարհի հայությանը՝ օսմանյան կայսրությունում կոտորածի զոհերի հիշատակման 80 ամյակի առթիվ արտահայտված կարեկցական ջերմ խոսքերին», Քլինթոնն այնուհանդերձ խուսափել է ցեղասպանություն կոչել 1,5 մլն. մարդկանց բնաջնջումը: Պրն. Բագարյանը հայտարարել է. «Այսօրինակ վերաբերմունքը հրահրում է այն պիսի ողբերգությունների կրկնումը, որոնց վկաներն ենք այսօր մենք, երբ Թուրքիան ոչնչացնում է քրդերին»: Քլինթոնը միշտ չէ, որ եղել է այդ աստիճան նրբանկատ: Օրինակ՝ 1992 թ. նախընտրական կամպանիայի ժամանակ նա բացահայտորեն խոսում էր հայերի ցեղասպանության մասին: Հայ համայնքի դժգոհությունն առաջացրեց նաեւ Քլինթոնի հայտարարության չափազանցված լավատեսությունը Թուրքիայի կողմից դեպի Հայաստան օդային միջանցք բացելու առնչությամբ: «Ինչպես կարող է մի օդային չվերթը լուծել այլուրի, վառելիքի եւ դեղորայքի մարդասիրական առաքումները, որոնք հնարավոր է իրականացնել միայն ցամաքային տրանսպորտով», հռետորորեն նշեց ԱՀՀ-ի նախագահը: Քննադատության համար եւս պատճառ դարձավ Քլինթոնի դիմումը Հայաստանին եւ Ադրբեջանին՝ Ղարաբաղում զինադադարը պահպանելու վերաբերյալ, մինչդեռ հակամարտության կողմը ԼՂՀ-ն է, այլ ոչ թե Հայաստանը: Այդուհանդերձ, ԱՄՆ-ի հայ համայնքն իր հաջողությունն է համարում Հայաստանին ֆինանսական օգնությունը շարունակելու մասին նախագահ Քլինթոնի մտադրությունը, որն այսօրվա դրությամբ կազմել է 445 մլն. դոլլար:

ՌԱԿ պատվիրակությունը Սիրիայի փոխնախագահի մոտ

Ապրիլի 23-ին, Սիրիայի Հանրապետության փոխնախագահ Աբդել Հալիմ Խադդամն իր գրասենյակում ընդունել է Ռամկավար ազատական կուսակցության պատվիրակությանը եւ ավելի քան 1 ժամ զրույց ունեցել հայության, Հայաստանի, տարածաշրջանում խաղաղության հաստատման հեռանկարների մասին: Ջերմ զրույցի ընթացքում նա ՌԱԿ-ի ներկայացուցիչներին հավաստիացրել է, որ արդեն երկար տարիներ հետեւում է Սիրիայում եւ Լիբանանում հայերի կատարած կարեւոր դերին եւ տվյալ երկրների տնտեսության եւ մշակույթի ասպարեզում ունեցած մասնակցությանը: Անդրադառնալով հայ եւ արաբ ժողովուրդների հարաբերությունների հարցին, սիրիացի պատասխանատուն շեշտել է, որ կապերը միշտ էլ եղել են ամուր եւ հիմնական, նույնիսկ խորհրդային Հայաստանի ժամանակաշրջանում, իսկ այժմ, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախագահության շրջանում, շատ ավելի սերտ են: Իրենց հերթին, ՌԱԿ ներկայացուցիչները հետաքրքրվել են տարածաշրջանում խաղաղության հաստատման գործընթացով, որի կարեւորությունը շեշտելով հանդերձ, Աբդել Հալիմ Խադդամը վերջնական խաղաղության համար նախապայման է համարել Իսրայելի կողմից գրավված արաբական հողերի ազատագրումն ու ամբողջականության վերականգնումը: ՌԱԿ պատվիրակության մաս են կազմել կենտրոնական Լիբանանի շրջանային վարչությունների ներկայացուցիչները:

Եւս մեկ կոչ Հայաստանին եւ Ադրբեջանին

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը Հայաստանին եւ Ադրբեջանին կոչ է անում անմիջապես խաղաղական համաձայնագիր կնքել Լեռնային Ղարաբաղի շուրջը ծագած հակամարտության դադարեցման վերաբերյալ, այնտեղ եվրակազմակերպության զինված ուժերի տեղաբաշխումն ապահովելու համար: Այս մասին, ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակիցը, ասվում է հայտարարության մեջ, որով չորեքշաբթի օրը կայացած խորհրդի նիստում հանդես է եկել Անվտանգության խորհրդի նախագահ Կարել Կովանդան (Չեխիա): ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Օդային միջանցքը բացվո՞ւմ է

Չորեքշաբթի օրը Թուրքիայի արտգործնախարարությունում կազմակերպված մամուլի ասուլիսի ժամանակ նախարարության խոսնակ Ֆերհադ Աթամանն անդրադարձել է նաեւ թուրք-հայկական հարաբերություններին: Պատասխանելով մի լրագրողի՝ Հայաստանի համար օդային տարածքը բացելուն առնչվող հարցին, նա նշել է, որ քաղաքացիական ավիացիայի վարչությունը ներկայումս աշխատում է օդային միջանցքը բացելու համար անհրաժեշտ արձանագրության տեխնիկական աշխատանքների ավարտից հետո միջանցքը կրկին կսկսի գործել: Դա տեղի կունենա առաջիկա երկու շաբաթների ընթացքում:

Իսրայել. Հայոց ցեղասպանությունը դպրոցական ծրագրերում

Երուսաղեմում լույս տեսնող «Ջերուսալեմ փոստ» անգլերեն թերթի ապրիլի 25-ի համարում Հաիմ Շապիրոյի ստորագրած թղթակցության մեջ վկայակոչվում է Իսրայելի հայրենադարձության նախարար Յաիր Ցաբանի հայտարարությունը, ըստ որի առաջիկա ուսումնական տարեշրջանից սկսած Հայոց ցեղասպանությունը պետք է կազմի դպրոցական ծրագրերի մաս: Նախարարի այդ հայտարարությունը հնչել է ապրիլի 24-ին Երուսաղեմի հայ համայնքի կողմից Հայկական ցեղասպանության 80 ամյակի առթիվ կազմակերպված միջոցառմանը: Իսրայելի պետ, առաջին անգամ էր, ինչպես նշում է հոդվածագիրը, որ նման բարձրաստիճան իսրայելցի մի պաշտոնյա էր ամեն տարի նույն օրը կազմակերպվող միջոցառմանը: Այնուհանդերձ, նախարարն ասել է, որ միջոցառմանը ինքը մասնակցում է «որպես մարդկային էակ, անդամը հրեա ժողովրդի, քաղաքացին Իսրայել պետության, որի ծնողներն ու ազգականները մորթվել են Աուշվիցում»:

Նույն օրը առավոտյան հայ համայնքի ներկայացուցիչները ցույց են կազմակերպել Իսրայելի վարչապետի գրասենյակի դիմաց եւ պահանջել, որ Իսրայելը ճանաչի Հայկական ցեղասպանությունը: «Հրեա ժողովուրդն առաջինը պետք է ճանաչեր այն», ասել է ցուցարարներից մեկը:

ԲՐՅՈՒՍԵԼ

Սերժ Սարգսյանը մասնակցեց ՆԱՏՕ-ի ռազմական կոմիտեի նիստին

Ապրիլի 26-ին Բրյուսելում, ՆԱՏՕ-ի շտաբ կայանում կայացավ ՆԱՏՕ-ի Ռազմական կոմիտեի նիստ, որին մասնակցեց նաեւ ՀՀ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի գլխավորությամբ: Նիստին ներկա էին 41 պետությունների ռազմական ղեկավարները: Մասնակիցները քննարկեցին «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում տարվող աշխատանքները, դրանց հեռանկարները հատկապես ռազմական բնագավառում: Հատուկ ուշադրություն դարձվեց փոխհամագործակցության, կադրերի պատրաստման, համատեղ ռազմական զինավարժությունների եւ խաղաղապահ գործողություններում մասնակցության հարցերին:

Ապրիլի 27-ին նախարար Ս. Սարգսյանը զրույց ունեցավ ռազմական ծրագրերի եւ քաղաքականության հարցերով ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարի տեղակալ Տ. Կրամագի եւ քաղաքական հարցերով տեղակալ Կեյլմեսերի հետ: Քննարկվեցին «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի բնագավառում Հայաստանի հնարավորությունները, պահանջները եւ հեռանկարները: Նշվեց, որ ՆԱՏՕ-ն շահագրգռված է Հայաստանի ակտիվ համագործակցությամբ եւ պատրաստ է աջակցել այդ հարցում: Այնուհետեւ մանրամասն քննարկվեց տարածաշրջանում տիրող քաղաքական եւ տնտեսական իրավիճակը:

Սերժ Սարգսյանը հանդիպումներ է ունեցել նաեւ ԱՄՆ-ի, Ռուսաստանի, Հունաստանի, Ուկրաինայի, Մեծ Բրիտանիայի ռազմական ղեկավարության ներկայացուցիչների, ինչպես նաեւ Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի միացյալ ռազմական ուժերի հրամանատար գեներալ Ջոուլվանի հետ: Լրատվությունը ստացվել է ՀՀ ԱԳՆ մամուլի եւ հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունից: ԼՏ

ՆԱՏՕ-ն որոշել է ծավալվել դեպի Արեւելք

ԲՐՅՈՒՍԵԼ, 27 ԱՊՐԻԼ, WSJ: Անկախ այն բանից, թե ինչ կորոշի Ռուսաստանը, ՆԱՏՕ-ն ծավալվելու է դեպի Արեւելք, սակայն միշտ ուսանելին հրավիրելով միանալու դաշինքին: Մ. Նահանգների պետքարտուղարության կարծիքով, նախկին Վարշավայի ուխտի անդամ երկրների մեծամասնությունը ցանկանում է անդամակցել ՆԱՏՕ-ին: Ակնկալվում է, որ առաջիկա մայիսի 10-11-ը Մոսկվայում կայանալիք գագաթնաժողովի առանցքային քննարկումներից մեկը այս հարցը կլինի:

ՏԱՄԱՌՈՏ

Քլինթոնը ահաբեկչության դեմ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 27 ԱՊՐԻԼ, WSJ: Նախագահ Քլինթոնը Կոնգրեսի ղեկավարների հետ քննարկեց ահաբեկչության դեմ պայքարն ուժեղացնելու՝ մասնավորապես 1000 նոր քննիչներ վարձելու իր ծրագրերը, որը նպատակաուղղված է Օկլահոմայի ահաբեկչության նման նոր դեպքերը կանխելուն: Մինչ այդ, Օկլահոմայի ահաբեկչությամբ զբաղվող դատախազը հայտարարեց, թե գլխավոր կասկածյալ Տիմոթի Մակվեյն իր ընկերներից մեկին՝ ներկայումս կալանքի տակ գտնվող Տերրի Նիքոլսին դեպքից 3 օր առաջ ասել է, թե «մի մեծ բան է պատահելու»: Նիքոլսը ձերբակալված է դեպքի ընթացքում օգտագործված պայթուցիկ նյութերի հետ կապված ցուցմունքներ տալու նպատակով:

Ֆրանսիական կոմունիստները՝ Ժոսպենի կողքին

ՓԱՐԻԶ, 27 ԱՊՐԻԼ, WSJ: Ֆրանսիայի կոմունիստական կուսակցությունն առանց որեւէ նախապայմանի իր աջակցությունը տրամադրեց սոցիալիստ թեկնածու Լիոնել Ժոսպենին՝ մայիսի 7-ին նախագահական վերջին փուլի ընտրություններում գոլիստ Ժակ Շիրակի հաղթարշավն արգելակելու նպատակով: Վերջինս, մինչ այդ, կորզելու համար Լը Պենի ծայրահեղ աջ հետեւորդների ձայները, սկսել է նրանց դուրս ածել անօրինական ներգաղթի դեմ սուր արտահայտություններով:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ԿՈՉ

Արցախը գիտական հովանավորության կարիք ունի

Երեւանում հիմնադրվել է «Ղարաբաղում գիտատեխնիկական առաջընթացին օժանդակման ընկերություն», որի կազմկոմիտեն վերջերս կոչով դիմել է ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ սփյուռքում ապրող գիտնականներին եւ գործարարներին:

«Արցախի ղեկավարությունը ձեռնամուխ է եղել իր Ազգային գիտական կենտրոնի կազմակերպմանը: Հասկանալի է, որ նման գիտական կենտրոնի համար անհրաժեշտ է համապատասխան գիտական եւ ֆինանսական ներուժ, որը, ցավոք, այսօր բացակայում է ԼՂՀ-ում, ասված է կոչում, հետեւաբար այս առումով Արցախը համազգային հովանավորության կարիք ունի: Դրան հասնելու համար անհրաժեշտ է ստեղծել համազգային կառույց, որը ԼՂՀ իշխանությունների հետ սերտ համագործակցելով կարող է մշակել գիտատեխնիկական համալիր ծրագրեր եւ օժանդակել նրանց իրականացմանը: Այդպիսի կառույց կարող է դառնալ Ազգային գիտխորհուրդը, որի կազմակերպման կոչին արձագանքեցին Հայաստանի եւ սփյուռքի նշանավոր շատ գիտնականներ եւ գիտական հաստատություններ: Արդեն ներկայացվել են մի շարք գիտատեխնիկական արժեքավոր ծրագրեր, որոնց իրականացումը Արցախին հնարավորություն կտա հաղորդակցվել համաշխարհային գիտատեխնիկական առաջընթացին: Արցախի եւ Հայաստանի ֆինանսատնտեսական ծանր կացությունը հնարավորություն չի տալիս պետական ֆինանսավորման միջոցով կենսագործել այդ ծրագրերը: Հետեւաբար, անհրաժեշտ է, որ ազգի առաջընթացով շահագրգիռ մեր գործարարները իրենց ավանդը ներդնեն այս նույժ կարեւոր գործին»:

Ընկերությանը կարող են անդամակցել գիտնականներ, գործարարներ՝ անկախ քաղաքական եւ կուսակցական պատկանելությունից: Կազմկոմիտեն համոզված է, որ Արցախի հարուստ բնական պաշարները, էժան աշխատուժը եւ հայ գիտնականների գիտական բարձր ներուժը գրավական կդառնան, որ ամեն մի ներդրում բազմապատիկ շահութաբեր լինի: Իսկ նրա կանոնադրությամբ, որի օրինակները կուղարկվեն ընկերության տարբեր երկրների մասնաճյուղերին, նախատեսվում է համապատասխան շահութաբաժին՝ ըստ ներդրումների:

Ընկերության ղեկավար մարմինը կընտրվի անդամակցող գիտնականներից եւ գործարարներից:

«Ղարաբաղում գիտատեխնիկական առաջընթացին օժանդակման ընկերության» հասցեն է՝

Երեւան 375044, ՀՀ ԳԱԱ կենսաֆիզիկայի կենտրոն,

պրոֆ. Սիներիկ Հայրապետյանին,

հեռ. (8852) 28-17-72, Fax (8852) 28-84-27

E-mail: Biophys C Arminco. com

Լրագրողների ուշադրությանը

ՀՌԱԿ 4-րդ հանրապետական պատգամավորական ժողովի աշխատանքները լուսաբանել ցանկացող լրագրողներից խնդրվում է հավատարմագրվել ՀՌԱԿ ՀՎ գրասենյակում, հասցե Կորյունի 19ա, ապրիլի 27-28-ին, ժամը 10-18:

Հեռախոս 52-64-03

Ինչպես հայտնի է, ԱՊՀ երկրների փետրվարյան գագաթաժողովի ընթացքում, ի թիվս այլ հարցերի, քննարկվել էր նաեւ ԱՊՀ ընդհանուր սահմանների միասնական պաշտպանության խնդիրը, եւ համաձայնություն էր ձեռք բերվել վերջնական պայմանագիր ստորագրել մայիսի վերջին Մինսկում կայանալիք հերթական գագաթաժողովում: Հիշեցնենք, որ ամբողջականության սկզբունքի վրա, մինչդեռ Հայաստանը համառ նրան, որ փաստաթղթում ընդգրկվեն նաեւ ՄԱԿ-ի այլ հիմնարար սկզբունքներ, մասնավորապես ազգերի ազատ ինքնորոշումը: Ինչեւէ: Փաստաթուղթը վերջնականապես կընդունվի ԱՊՀ հերթական գագաթաժողովում, սակայն պետք է, ամեն ինչից, Ադրբեջանը հազիվ թե ընդունի այն (Ադրբեջանից ռուսա-

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Արտգործնախարարների մոսկովյան հանդիպումը հերթական քայլ

այն ժամանակ Ուկրաինան, Ադրբեջանը, Վրաստանը, Թուրքմենիան եւ Ուզբեկստանը չէին տվել իրենց նախնական համաձայնությունը դիտելով դա որպես իրենց ինքնիշխանության սահմանափակում: Եւ ահա ապրիլի 21-ին Մոսկվայում տեղի ունեցած ԱՊՀ երկրների արտգործնախարարների հանդիպման ընթացքում նաեւ քննարկված սկզբունքային խնդիրներից մեկը ԱՊՀ արտաքին սահմանների միասնական պաշտպանությունն էր: Ինչպես տեղեկացանք Հայաստանի արտգործնախարարության ԱՊՀ երկրների վարչության պետ Գուրգեն Հովհաննիսյանից, մոսկովյան հանդիպման ընթացքում նաեւ վերոհիշյալ 5 երկրները չհամաձայնեցին այդ փաստաթղթի հետ: Մինչդեռ ԱՊՀ մյուս անդամները (այդ թվում Հայաստանը) արդեն ստորագրել են նման համաձայնագիր արտգործնախարարների, պաշտպանության նախարարների եւ սահմանապահ զորքերի հրամանատարների մակարդակով: Ընդ որում ի սկզբանե Հայաստանը փաստաթղթի նկատմամբ ուներ որոշակի առարկություններ եւ այն ստորագրել է միայն այն բանից հետո, երբ դրանք փաստաթղթում հաշվի են առնվել: Առարկությունները հիմնականում վերաբերում էին նրան, որ փաստաթղթում շեշտը դրվում էր տարածքային

կան զորերի դուրսբերումը Ադրբեջանում համարվում է մեծագույն նվաճում, եւ պայմանագրի ստորագրումը մեծ հարված կհասցնի այդ երկրի ղեկավարների հեղինակությանը):

Իսկ երկրորդ վիճահարույց հարցն արտգործնախարարների հանդիպման ընթացքում Մարդու իրավունքների եւ հիմնական ազատությունների մասին ԱՊՀ կոնվենցիան էր, որը ստորագրեցին Հայաստանը, Ռուսաստանը, Բելառուսը, Կիրգիզստանը եւ Տաջիկստանը: Մնացած երկրները գտան, որ այդ կոնվենցիայի անհրաժեշտությունը չկա, եւ ՄԱԿ-ի փաստաթղթերը բավարար են: Մինչդեռ ակնհայտ է, որ նման կոնվենցիայի միասնական ընդունման դեպքում ԱՊՀ մարդու իրավունքների նորաստեղծ հանձնաժողովը կարող էր անհամեմատ ավելի արդյունավետ գործել:

Պրն. Հովհաննիսյանը տեղեկացրեց նաեւ, թե մոսկովյան հանդիպման ժամանակ ղարաբաղյան հակամարտի տարելիցի առթիվ Ռուսաստանը տարածեց մի հայտարարություն, որտեղ նշվում էին անցած տարվա ընթացքում արձանագրված բոլոր դրական տեղաշարժերը: Մնում է հուսալ, որ այդ տեղաշարժերն առաջիկայում նաեւ կշարունակվեն:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Հայաստանում ներդրվել է էլեկտրոնային հաղորդակցման նոր անվճար համակարգ՝ BBS

Երեւանում առաջին անգամ բացվել է հայտարարությունների էլեկտրոնային փոխանակ, որն աշխարհում տարածված է BBS (Bulletin Board System) անվան տակ: Ի տարբերություն հայտարարությունների սովորական փոխանակի, BBS-ն մեծ հեռավորության վրա ծարկանց շուրջօրյա եւ անվճար հաղորդակցվելու հնարավորություն է տալիս: Այդ համակարգից օգտվողները կարող են կարդալ կամ հաղորդումներ առաքել նույն համակարգում ընդգրկված ցանկացած բնամաների շուրջ, քննարկել ամենատարբեր բնամաներ ծրագրավորման տեսությունից մինչեւ նորաձեւություն ու ռոք երաժշտություն: Ինֆորմացիայի փոխանակման նման ձեւը կոչվում է տելեկոնֆերանս: BBS-ն իր մեջ ներառում է տելեկոնֆերանսների լայն շարք, հնչյունային ֆայլերի հարուստ գրադարան (MOD, STM, WAV ֆորմատներ), հակավիրուսային ու զանազան այլ ծրագրեր, խաղեր, հայտնի կատարողների երգերի տեքստեր, հոդվածներ համակարգչային լրագրերից: Ցուցակը մշտապես լրացվում եւ փոփոխվում է կախված օգտվողների առաջարկություններից: Կարելի է նաեւ BBS-ի մեջ զետեղել տեղեկություններ, սեփական ծրագրեր եւ այլն հետագա վերծանման եւ քննարկման նպատակով: Համակարգը օգտվողներին հաղորդումների փոխանակման հնարավորություն է տալիս:

Արտասահմանում, մասնավորապես ԱՄՆ-ում եւ Կանադայում BBS-երը, որպես հաղորդակցության ձեւ, վաղուց արդեն մտել են առօրյա կյանքի մեջ: Հայաստանում այդ համակարգը ներդրել է «Արմինկո» ֆիրման: Համակարգը ղեկավարում են ֆիրմայի մասնագետներ Վահան Երկանյանն ու Ռուբեն Ղաֆադարյանը:

BBS-ի հետ կապը անվճար է, այդ ոլորտի կապ կարելի է հաստատել 288990 հեռախոսահամարով ունենալով անհատական համակարգիչ եւ 2400 արագությամբ մոդեմ, որը կարող է աշխատել MNP5/LAP-M/V. 42b ստանդարտով «Արմինկոյի» գրասենյակում, հեռ. 526326, 281425 e-mail: vahan arminco. com, roubik arminco, com:

ՆՏ

■ *Մանսուսների դեկլարացիաների տվյալների համաձայն, 1995 հունվար-փետրվար ամիսներին Հայաստան է առաքվել՝ որպես մարդասիրական օգնություն, 15451 տոննա բեռներ, այդ թվում, սննդամթերք 14864,6 տոննա: Մարդասիրական օգնությունը հիմնականում ստացվել է ԱՄՆ-ից, Շվեյցարիայից, Դանիայից, Հունաստանից, Հոլանդիայից, Ֆրանսիայից, Գերմանիայից, Իտալիայից եւ այլ երկրներից:*

ՍՆԱՐՔ

ԾՂԽՈՒՆ-80

Ջավախքում նշվել է ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օրը

Ջավախքի Նինոծմինդայի եւ Ախալքալաքի շրջաններում նշվել է Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օրը: Այս մասին Արմենպրեսի թղթակցին հայտնեց «Ջավախք» հասարակական կազմակերպության նախագահ, Հայկական հանրագիտարանի գլխավոր խմբագրի տեղակալ Հովհաննես Այվազյանը, որը Ջավախք էր մեկնել մասնակցելու հայ ժողովրդի պատմության այս ողբերգական իրադարձության 80-րդ տարելիցին նվիրված միջոցառումներին:

Մեկ շաբաթվա ընթացքում անցկացվեցին սեմինարներ, գրական գեղարվեստական երեկոներ հայ գրողների՝ ցեղասպանությանը նվիրված ստեղծագործությունների մոտիվներով: Ապրիլի 24-ին Ախալքալաքի եւ Նինոծմինդայի եկեղեցիներում պատարագներ մատուցվեցին անմեղ զոհերի հիշատակին: Դրանց ավարտից հետո կայացան հանրահավաքներ տեղի իշխանությունների մասնակցությամբ:

Վրաստանի Գերագույն խորհրդի պատգամավոր Ժ. Սնխչյանի եւ տարածաշրջանի կառավարիչ Ռ. Արզումանյանի ստորագրությամբ Նինոծմինդայի հասարակայնության, ինչպես նաեւ «Ջավախք» ժողովրդական շարժման անունից դիմումներ են հղվել Վրաստանի խորհրդարանին՝ Վրաստանի Հանրապետության կողմից 1915 թվականի Հայոց ցեղասպանության փաստի պաշտոնական ճանաչման եւ դատապարտման կոչով:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Խեղաթյուրված լրատվությունը կարող է վնասել մարդասիրական օգնությանը

«Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Республика Армения» թերթերը, հեռուստատեսությունը օրերս խեղաթյուրված լրատվություն էին տարածել, անդրադառնալով ՆԳՆ կազմակերպված հանցագործության դեմ պայքարի երկրորդ վարչության կողմից բացահայտված խոշոր չափերի հափշտակությանը: Սա վերաբերում էր «7 դեկտեմբեր 1988» ֆրանսահայկական կազմակերպության հսկիչ Միսաք Իսկանդարյանի կողմից մարդասիրական օգնությամբ ստացված դեղորայքի ապօրինի վաճառքի փորձ կատարելուն: Սակայն մամուլում հրապարակվել է նաեւ, թե իբր այդ գործողությանը տեղյակ է եղել ասոցիացիայի նախագահ Հրանտ Ավանեսյանը: Մինչդեռ, թե Հրանտ Ավանեսյանը եւ թե կազմակերպության մյուս աշխատակիցները տեղյակ չեն եղել: Համենայնդեպս, նախաքննությունից հետո նրանք ազատ են արձակվել, ինչպես նաեւ բացվել են գրասենյակի կնքված դռները: Ասոցիացիայի պրեզիդենտ Հերալդ Ալեքսանյանը, որը նոր է եկել Փարիզից, զարմանք հայտնեց, որ առանց դատարանի համապատասխան որոշման, մամուլին է տրվել եւ տարածվել խեղաթյուրված լրատվություն, որը կարող է վնասել ոչ միայն իրենց կազմակերպության վարկին, այլեւ մյուս բարեգործական կազմակերպություններին, որոնք 1988-ի երկրաշարժից հետո մեծ օգնություն են ցուցաբերել Հայաստանին: Ինչ խոսք, վերոհիշյալ դեպքը դատարանի միջոցով կստանա իր գնահատականը, մեղավորին տալով արժանի պատիժ: Բայց մինչեւ վերջ չստուգված լրատվություն տարածողները նույնպես պետք է կրեն պատասխանատվության իրենց բաժինը: Այս խնդրին քաջածանոթ է նաեւ Հայաստանում Ֆրանսիայի Հանրապետության դեսպանությունը, որը հայտնել է իր մտահոգությունը:

Վերջում ավելացնենք, որ 1990 թ-ից գործող «7 դեկտեմբեր 1988թ.» կազմակերպության մասնաճյուղը Հայաստանում զբաղվել է հոգեբանական, բժշկական եւ մանկական ծրագրերի իրականացմամբ եւ մինչ այդ դեպքը որեւէ իրավապահ մարմնի կողմից ոչնչում չի մեղադրվել:

ԳՅՈՒՄՐԻ

Սակարկություն ՀՀ կենտրոնական բանկի խաղաքականության ներքո

Վերջերս ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Բագրատ Ասատրյանը նշեց, որ «1995-ը լինելու է շրջադարձային տարի հասկապես բանկային համակարգի ոլորտում»: Խոսելով առաջին ձեռքբերումների մասին, նա անհրաժեշտ գտավ լրագրողների ուշադրությունը բեւեռել նաեւ Գյումրիի ֆոնդային բորսային, որի հիմնադիրներից է (փայատիրական իրավունքներով) ՀՀ կենտրոնական բանկը:

Գաղտնիք չէ, որ հանրապետության շրջաններում, հատկապես աղետի գոտում, երկար ժամանակ շրջանառության մեջ էր ռուսական ռուբլին եւ ֆինանսական տարբեր գործարքներում գրեթե անտեսվում էր հայրենական դրամի գործոնը: Վերջին իրադարձությունները՝ կապված ռուսական ռուբլու կտրուկ անկման եւ դրան զուգահեռ հայկական դրամի կայունության հետ, ուղղակիորեն ազդեցին իրավիճակի վրա: Դա, անշուշտ, ՀՀ կենտրոնական բանկի վարած խաղաքականության արդյունքն է, որի նպատակն է, ինչպես նշել է Բագրատ Ասատրյանը, «շրջանառությունից աստիճանաբար հանել ռուսական ռուբլին»: Նրա կարծիքով, այն հանգամանքը, որ հենց աղետի գոտում է նկատվում ռուբլու դիրքերի ամենից կտրուկ անկումը, արդեն իսկ վկայում է դրամի իրական արժեքի մասին: Ապրիլի 26-ին Գյումրիի ֆոնդային բորսայում տեղի ունեցավ տարադրամի առաջին սակարկության հանդիսավոր բացումը: Ամերիկյան դոլլարի եւ 1000 ՌԴ փոխարժեքներն արձանագրվեցին համապատասխանաբար 407,2 եւ 75 դրամ: Տվյալ արդյունքները, ինչ խոսք, վկայում են ՀՀ կենտրոնական բանկի վարած ճկուն խաղաքականության մասին, բայց եւ այնպես հանրապետության բանկային համակարգի շուրջ խոսելիս հնարավոր չէ անտեսել խաբված բազմահազար ավանդատուների հարցը, որը նույն Բագրատ Ասատրյանի համոզվածությամբ «կարելի է լուծել միայն օրենսդրական եղանակով»:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Հրատարակութեան 6 տարի

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ

«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Երեւան 375010 Հանրապետութեան 47

Ֆաքս 562941 AT&T (7 8852) 151065,

e-mail INTERNET azg2@arminco.com

Գլխաւոր խմբագիր

ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Տնօրէն

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841

Ոճը եւ ձեւաւորումը [illegible]

Apple Macin[illegible]

համակարգ[illegible]

«Ազգ» [illegible]

LIBE[illegible] DEMOCRATIC NEWSPAPER

Edi[illegible]

H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,

Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ՂԱՐԱԲԱՂ

Արշալույսներն այստեղ խաղաղ են

Մայիսի 12-ին լրանում է մեկ տարին, ինչ Լեռնային Ղարաբաղում խաղաղություն է: Եւ արյամբ նվաճված այդ խաղաղությունը Ղարաբաղն օգտագործում է ոչ միայն բանակի մարտունակությունը բարձրացնելու եւ ռազմաճակատի գիծն ամրապնդելու, այլեւ պատերազմի պատճառած ավերները վերականգնելու նպատակով: Այդ առումով Լեռնային Ղարաբաղի առանձնահատկությունն է նաեւ այն, որ փաստորեն ամենածանր պատերազմական օրերին ստեղծված այդ պետության համար սրանք առաջին խաղաղ ամիսներն են, եւ անհրաժեշտ է ոչ միայն վերականգնել ավերվածը, այլեւ ստեղծել նոր կառույցներ, նոր համակարգեր, այլ կերպ ասած՝ պետություն: Ու մինչ ռազմաճակատներում անդորրը պահպանվում է (իրականում ռազմաճակատային այս մի քանի բառանոց հաղորդագրությունն ամենօրյա հերոսական ծառայության եւ կազմակերպված ուժի առկայության արդյունք է), Ղարաբաղն ապրում է խաղաղ առօրյայով՝ ամեն վայրկյան պատրաստ կրկին պաշտպանել իր իրական անկախությունն ու հակահարված տալ բռնամոլ բոլոր ոտնձգություններին:

Ստեփանակերտն այսօր քիչ է հիշեցնում պատերազմող պետության մայրաքաղաք: Փողոցներն առաջվա նման մաքուր են ու կոկիկ, իսկ զինվորական համազգեստով երիտասարդների այստեղ կարելի է հանդիպել նույնիսկ ավելի քիչ, քան Երեւանում: Քաղաքն ապրում է նորմալ կյանքով՝ արդյունաբերական բոլոր ձեռնարկությունները աշխատում են, դպրոցներն ու մանկապարտեզները գործում են, աշխատում է նաեւ ներքաղաքային տրանսպորտը, իսկ խանութներում ու շուկայում կարելի է գտնել անհրաժեշտ ամեն ինչ: Պատերազմի մասին հիշեցնում է թերեւս միայն այն, որ փողոցներում երիտասարդները քիչ են, իսկ շուկայի մի զգալի մասում վաճառում են միայն ծաղկեպսակներ եւ ծաղիկներ: Պատերազմ է, իսկ պատերազմն առանց զոհերի չի լինում: Այդ զոհերի արյան գնով է, որ այսօր Լեռնային Ղարաբաղի Գերագույն խորհրդի շենքի ճակատին ծածանվում է արցախյան եռագույնը, եւ աշխարհը հաշվի է նստում Ղարաբաղի հետ:

Ստեփանակերտը պատրաստվում է մայիսի 9-ի հաղթական զինվորական շքերթին՝ նվիրված եւ Մեծ հայրենականի հաղթանակի 50-ամյակին, եւ Շուշիի ազատագրման երրորդ տարեդարձին: Այդ օրը Ստեփանակերտի կենտրոնական հրապարակով կանցնեն ղարաբաղյան բանակի ընտիր զորամասերը, որոնց ուժը թշնամին իր մաշկի վրա է զգացել: Իսկ մինչ այդ, ապրիլի 24-ին ստեփանակերտցիները իրենց հարգանքի տուրքը մատուցեցին Մեծ եղեռնի զոհերի հիշատակին՝ այցելելով հուշահամալիր: Եւ պատահական չէ, որ եղբայրական գերեզմանոցը, որտեղ թաղված են ղարաբաղյան բանակի բանկ զոհերը, գտնվում է Եղեռնի հուշահամալիրի կողքին: Նրանք զոհվեցին, որպեսզի այլեւս երբեք այս հողի վրա եղեռն չլինի: Չի լինելու:

Ապրիլի 30-ին ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի ընտրություններն են: Ընտրությունները անցնելու են միայն մեծամասնական ընտրակարգով, իսկ խորհրդարանը կունենա 33 պատգամավոր: Ընդ որում, խորհրդարանը լինելու է պրոֆեսիոնալ՝ պատգամավորները զբաղվելու են բացառապես օրենսդրական գործունեությամբ: Լեռնային Ղարաբաղի հեռուստատեսությունը պարբերաբար անդրադառնում է առաջիկա ընտրություններին՝ ներկայացնելով թեկնածուներին եւ նրանց նախընտրական ծրագրերը: Իսկ դրանք ընդհանուր գծերով նույնն են, քանի որ նույնն են Ղարաբաղի առջեւ ծառացած խնդիրները: Անհրաժեշտ է ամրապնդել բանակի մարտունակությունը, ամեն կերպ աջակցել զոհվածների եւ վիրավորների ընտանիքներին, ինչ որ կերպ լուծել փախստականների հիմնախնդիրը, ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել ժողկրթության համակարգին եւ այլն: Սրանք այն խնդիրներն են, որոնք խաղաղության դեպքում մի քանի տարվա ընթացքում անկասկած կլուծվեն, քանի որ ղարաբաղցիները լավ են հասկանում այն ճշմարտությունը, թե անկախ պետականությունը ոչ թե սոսկ նպատակ է, այլ միջոց:

Ղարաբաղի գյուղերում կոլտնտեսությունները առայժմ պահպանվում են: Եւ դա բնական է՝ պատերազմող պետության պահերը պահանջում են ունենալ կենտրոնացված տնտեսություն: Բնական է նաեւ, որ շուկայական մրցակցության պայմաններում մնալու են միայն այն կոլտնտեսությունները, որոնք իրենց արդարացնում են, իսկ հողի սեփականաշնորհումը փրկություն կլինի լեռնային փոքր գյուղերի համար: Մինչեւ 1988 թվականը Ղարաբաղի լեռնային փոքր գյուղերից բնակչության արտահոսք կար: Եւ դա՝ ոչ միայն Ադրբեջանի վարած հակահայկական քաղաքականության պատճառով: Նույն գործընթացը նկատվում էր նաեւ Հայաստանի լեռնային շրջաններում: Հետեւաբար, նույնիսկ՝ վերջնական խաղաղության հաստատումից հետո այդ հիմնախնդիրը մնալու է, եւ արդեն այսօր, երբ առկա են վերջնական խաղաղության նախանշանները, եւ ռազմական հաջողությունների շնորհիվ ղարաբաղյան խնդիրը տեղափոխվել է դիվանագիտական հարթություն, անհրաժեշտ է մտածել այդ հարցերի մասին: Իսկ հողը երիտասարդներին անպայման կվերադարձնի դեպի գյուղ: «Առաջ մենք մեր հողերը մշակում էինք միայն այնքան, որքան մեզ էր անհրաժեշտ, ասում է յոթանասունամյա գյուղացին: Երիտասարդները գյուղամիջին նստած սպասում էին, թե երբ են ադրբեջանցիները պոմիդոր կամ վարունգ բերելու, որ գյուղում վաճառեն: Հիմա ուրիշ է: Բոլորը գիշեր-ցերեկ աշխատում են, երիտասարդները կպել են հողին»:

Իսկ Ստեփանակերտում կյանքը շարունակվում է: Համերգներ, ուրախների եւ հնարամիտների ակումբների մրցույթ, «Հրաշքների դաշտ», որն իսկապես հրաշք է Լեռնային Ղարաբաղի մայրաքաղաքում: Այստեղ մարդիկ դեռ կարողանում են ուրախանալ՝ կտրվելով պատերազմական կյանքից ու սոցիալական դժվարություններից: Այստեղ մարդիկ լավատես են, որովհետեւ համոզվել են, որ իրենց ապագան իրենցից է կախված: Իսկ քանի դեռ դա այդպես է, «լոխ լավ ա»:

ԱՐՍԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ,
Ստեփանակերտ-Երեւան

ԵՐԵՎԱՆ

Էներգետիկը խնայողության միջոց է ցույց տալիս

Էներգետիկ ճգնաժամը ստիպում է օգտագործել նոր տեխնոլոգիաներ՝ վառելիքի խնայողության համար: Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ կարող ենք տնտեսել վառելիք եւ լուծել որոշ էներգետիկ հիմնահարցեր, եթե կաթսայատներում տեղադրվեն հակաճնշումային եւ գազային տուրբիններ: Այս տուրբինները աշխատելու են միաժամանակ, արտադրելով էլեկտրական էներգիա: Այրման խցում վառելիքի այրման հետեւանքով առաջացած գազերը բարձր ջերմաստիճանով մտնում են գազային տուրբին, որտեղ եւ արտադրվում է էլեկտրական էներգիա, որից հետո աշխատած գազերը կամ օգտագործվում են հակաճնշումային տուրբինից կաթսա տրվող սնող ջրի տաքացման, կամ էլ ջերմամատակարարման ցանցային ջրի տաքացման համար: Առաջին դեպքում ցանցային ջուրը տաքացվում է հակաճնշումային տուրբինից՝ արդեն աշխատած շոգու ջերմության հաշվին: Ստացվում է փակ ցիկլ, որի դեպքում միաժամանակ արտադրվում է ինչպես էլեկտրական, այնպես էլ ջերմային էներգիա: Հակաճնշումային եւ գազային տուրբինները կարող են աշխատել ինչպես առանձին-առանձին, այնպես էլ միաժամանակ:

Առաջարկվող եղանակով աշխատելու դեպքում ջերմային կորուստները փոքրանում են, իսկ վառելիքի օգտագործման արդյունավետության աստիճանը բարձրանում է մոտ երկու անգամ:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ,
Էներգետիկ

ԵՂԵՌՆ-80

80-ամեակի ոգեկոչումները Բոստոնի մէջ

Բոստոնի շրջանի հայութիւնը Հայկական ցեղասպանութեան 80-ամեակը նշեց զանազան ձեռնարկներով, որոնցմէ ոմանք երէ մաս կը կազմէին ամէնամեայ երեւոյթներուն, ուրիշներ կը յատկանշէին այս տարեդարձը: Ըսենք նաեւ, թէ բոլոր ձեռնարկները կը կրէին համազգային բնոյթ եւ ոգիի արտայայտութիւն:

Ուրբաթ, 21 Ապրիլ

Հայաստանի դեսպանը Նահանգային տան վերեւ

Մասաչուսեց նահանգին մէջ աւանդութիւն դարձած է, որ Հայկական ցեղասպանութիւնը ոգեկոչուի Նահանգային տան ժողովասրահին մէջ, գրեթէ պաշտօնական ձեւով եւ համահայկական բնոյթով:

Այս տարուան Ապրիլեան ոգեկոչումին գլխաւոր նախաձեռնողներն էին ծերակուտական Ռոպըրթ Թրըմըն եւ ներկայացուցիչ Ռէյչըլ Գաբրիէլեան, հայ գլխաւոր կազմակերպութիւններուն եւ եկեղեցիներուն մասնակցութեամբ:

Բացման աղօթքը կատարեց Վեր. Ռոնըլդ Թովմասեան, հովիւ Ուոթըրթաունի Հայ Նահատակաց եկեղեցիին: Ծերակուտական Թրըմընի համար աշխարհի մէջ ամէն ինչ կը մնայ նոյնը Ցեղասպանութենէն 80 տարի ետք: Ցեղասպանութիւնները կը շարունակուին. Ղարաբաղ կը մղէ իր գոյատեւումի պայքարը: Ռէյչըլ Գաբրիէլեանի-ամերիկահայ երրորդ սերունդէն երիտասարդուհի մը եւ թոռնուհին վերապրողի մը-համար թուրքերը երէ խոկապէս յաջողած ըլլային՝ այսօր հայ մնացած չէր ըլլար:

Այնուհետեւ «մեր ճակատագիրը մեր ձեռքը պէտք է առնենք. պատմութիւնը կը գրուի յաղթողներու կողմէ եւ մենք պիտի յաղթենք»: Գլխաւոր բանախօս Ջոյլա Թաշճեան՝ նախկին պետական քարտուղար Քրիսթոֆըր Ցմիանգին, արտայայտուեցաւ որոշապէս յուզախառն շեշտով իբրեւ «որբուհիի մը զաւակը»: Հայերու բնաջնջումին հակիրճ նկարագրութենէն ետք, ան վեր առաւ հայու եւ մասնաւորաբար հայ մայրերուն զոհաբերութիւնը Մեծ եղեռնի ընթացքին եւ անկէ ետք գոյատեւումի մեր պայքարի մէջ: Հայ կինը միշտ ցուցաբերած է դիմադրական ոգին. այսօր Ղարաբաղի մէջ ան կը կռուի զէն ի ձեռին: «Ցեղասպանութիւնը պիտի չմոռնանք եւ պիտի չներենք այնքան ատեն որ թուրքերը զայն կ'ուրանան»: Փոլ Սէկուչին բառ. «Երբեք մարդու գործուած սկսաւ այս դարու սկիզբը հայկական ցեղասպանութեամբ եւ կը շարունակի մինչեւ այսօր: Հայերը վերապրեցան ոչ միայն ջարդերէն, այլ նաեւ համայնավար տիրապետութենէն, երկրաշարժէն, ազերի շրջափակումէն»: Այս փոխ կառավարիչը կարդաց Ապրիլ 24-ը որպէս «Հայ մարտիրոսներու օր» հռչակող կառավարիչ Ուիլիըմ Ուելտի յայտարարութիւնը եւ բնագիրը յանձնեց ջարդերէն վերապրող Վերժին Մազմանեանին: Այս վերջինը, որ բազմամեայ ընտանիք մը միակ վերապրողը եղած է իր քրոջը հետ, 11 տարեկանին եկած է Մ. Նահանգներ, ուր կ'ապրի 72 տարիներէ ի վեր: Տիկ. Մազմանեան իր շնորհակալութիւնը յայտնեց ու նաեւ երախտագիտութիւնը Ամերիկայի, չմոռնալով իր զգացումները յայտնել Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան, որուն անդամակցելով տարած է իր ազգային գործունէութիւնը: Ներկայացուցիչ Լին Փոլսըն կարդաց օրէնսդիր ժողով մարմիններուն միացեալ յայտարարութիւնը, որով հայկական ցեղասպանութիւնը կը հռչակէր «Հայ նահատակաց օր»: Այս փոխ կառավարիչը յայտարարութիւնը խորհրդանշականօրէն յանձնեց հայ երեք սերունդներու ներկայացուցիչներու – նորընտիր Սիմոննա Գաբրիէլեան, բժշկուհի Քարէն Թոմասեան եւ Վարդուհի Կիւլէզեան: Առաջինը Հայաստանէն եկած եւ զինուորին ջանքերով ւրսի գործողութեան երկարուած աղջնակ մը, որ արդէն ապաքինած դիտի վերադառնայ հայրենիք, երկրորդը (միջին սերունդ) հայրենիքի մէջ շրջան մը ծառայած բժշկուհի, իսկ երրորդը՝ վերապրող սերունդէն:

Յայտագրի աւարտին տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան արարողութիւն:

Աննախընթաց պարագայ. Նահանգային իշխանութիւններուն որոշումով երբ՛ օր հայկական պետական դրօշակը ծածանեցաւ խորհրդարանի շէնքի ճակտին, նահանգային դրօշակին հետ:

Երիտասարդական Մշակութային ձեռնարկ

Նոյն օրը երեկոյեան, Ս. Ստեփանոս եկեղեցւոյ ներքնասրահը տեղի ունեցաւ բացումը հայ դպրոցականներու կողմէ գծուած նկարներու ցուցահանդէսին: Հետաքրքրական եւ խիստ շահեկան ցուցահանդէս մը, որ չափահասներուն ցոյց կու տար Մեծ եղեռնի իրենց զգացողութիւնը եւ պատկերացումը: Ցուցահանդէս մը, որ կարելի չի թողուր կազմակերպել Հայաստանի դպրոցներէն ներս, այն օրէն սկսեալ, երբ կրթական նախարարութեան պաշտօնակատար Աշոտ Բլէեան արգիլեց Հայկական ցեղասպանութեան ուսուցումը հայ կրթարաններէն ներս...

Կիրակի, 23 Ապրիլ

Բացում խաչքարի եւ հաւաք

Կիրակի, 23 Ապրիլին՝ պատարագէն յետոյ տեղի ունեցաւ բացումը Բոստոնի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մուտքին կանգնած նոր խաչքարին: Եկեղեցին, որ հայկական ճարտարապետական ոճով կառուցուած Մ. Նահանգներու մեծագոյն հայկական եկեղեցիներէն մէկն է, կը գտնուի Հարվարդ հրապարակէն ոչ հեռու եւ Քեմբրիջ քաղաքին ծանօթ մէկ փողոցին վրայ, մօտը ամերիկացի նշանաւոր բանաստեղծ Լոնգֆելոյի բնակարանին, որ զբօսաշրջիկական վայր մըն է: Խաչքարը սկսած էր քանդակուիլ Հայաստանի մէջ հայրենի քանդակագործ Վահրամ Յովակիմեանի կողմէ, որ իր գեղահիւս գործը ամբողջացուցած է աշխատելով եկեղեցւոյ համայնքին մէջ: Խաչքարին մէկ կողմը անգլերէնով եւ հայերէնով արձանագրուած է հետեւեալ ձօնը. «Սոյն խաչքարը նուիրուած է երկու միլիոն հայ նահատակներուն յիշատակին, զոհեր քանդուող դարու առաջին ցեղասպանութեան ի գործ դրուած օսմանեան թուրք կառավարութեան կողմէ 1915 թուականին:

Թող այս կոթողը վառ մնայ մեր սրտերուն եւ հոգիներուն մէջ»:

Ժամը երկուքին Ս. Երրորդութեան շրջաբակը հաւաքուած բազմութիւնը քալեց դէպի Հարվարդ հրապարակի ամենէն կարեւոր զբօսայգիի կեդրոնը (անցեալ տարի քաղաքապետութիւնը չէր թոյլատրած այս վայրը): Քայլարշաւը կազմակերպուած էր Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան եւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան կողմէ: Թափօրը, բաղկացած շուրջ 1000 անձերէ, առաջնորդուած էր ՀՄԸՄ-ի սկաուտներէն եւ հայ երեք յարանուանութիւններուն հոգեւոր հովիւներէն: Պարզուած դրօշակներն ամերիկեան, հայկական եւ նահանգայինին կողքին, կը պատկանէին մասնակից կազմակերպութեանց ՌԱԿ, ՀՅԴ, Թէքէեան Մշակութային Միութեան եւ ՀԲԸ Միութեան: Հրապարակին վրայ պարզուող պաստառներուն եւ բաններներուն վրայ անգլերէնով կարելի էր կարդալ «Թուրքիա՝ դարերու պատմութեան վերատեսչականութիւնը», «Պիտի չմոռնանք ցեղասպանութիւնը», «Թուրքիան, դուրս Արեւմտահայաստանէն», «Թուրքիա գառ կը մնայ անպատիժ» եւ այլն:

Վայրկեան մը լռութենէ ետք ի յարգանս Օքլահոմա քաղաքին մէջ տեղի ունեցած ահաբեկչութեան բազմաթիւ զոհերու յիշատակին, ելոյթ ունեցան հանդիսավար Վինսընթ Լիման, Պայքար հաստատութեան վարիչ տնօրէն Միհրան Մինասեան (ՌԱԿ) եւ Զարեհ Խաչատուրեան (ՀՅԴ): Թուրքիա կը շարունակէ իր ռազմատենչ, ծաւալապաշտ եւ ցեղապաշտ քաղաքականութիւնը, այս անգամ այրելով քրդական գիւղերը, «տեղափոխելով» քիւրդ բնակչութիւնը եւ ներխուժելով Իրաքէն ներս ապրող քիւրդերուն վրայ: Թրքական զօրամասն ենթակայ կը մնայ Կիպրոսի կարեւոր մէկ մասը: Անկարա կը շարունակէ ցեղասպանական իր քաղաքականութիւնը շրջափակման ենթարկելով Հայաստանը ու զէնք եւ զինուորական մասնագէտներ ղրկելով Ազրպէյճան: Հայաստան եւ հայութիւնը այսօր կը գտնուին առաջին աշխարհամարտի աւարտի շրջանի պայմաններուն մէջ, երբ պէտք էր Թուրքիոյ դէմ ինքնապաշտպանման եւ վերապրումի գոյամարտ մղել: Այսօր Արցախի մէջ հայ մարտիկները նոյն կը մղեն այդ գոյամարտը: Մեր պայքարը պիտի շարունակուի այնքան ատեն, որ Թուրքիա կ'ուրանայ Հայկական ցեղասպանութիւնը եւ հայկական դատի մը գոյութիւնը, եւ թէ անհրաժեշտ է որ հայութիւնը շահի արդարութիւնը եւ ոչ թէ զայն պահանջէ:

Նահանգային ծերակուտական Ռոպըրթ Թրըմըն կարճ խօսք մը ետք կարդաց նահանգին ներկայացուցչական տան եւ ծերակոյտին Ապրիլի 24-ը «Հայ մարտիրոսներու օր» հռչակող միացեալ յայտարարութիւնը: Կարճ ելոյթ մը նաեւ ունեցաւ ներկայացուցչական տան (խորհրդարան) անդամ Ռէյչըլ Գաբրիէլեան, վերապրողի մը թոռնուհին:

Համերգ

Նոյն երեկոյ, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ կազմակերպուեցաւ Եղեռնի ոգեկոչման «Հոգեհանգստեան երգահամերգ» հանդիսաւոր յայտագիր մը: Բացման խօսքը կատարեց Տ. Մամբրէ Գուզուեան: Հոգեհանգստի արարողութենէն ետք բանախօսեց Դոկտ. Կրեկորի Ադամեան, տնօրէն եւ նախկին նախագահ Բենթլի Քոլէջի:

Այս սկսաւ համերգը «Երեւան երգչախումբ նուագախումբ»-ին, ղեկավարութեամբ Հայր Օշական Մինասեանի: Անոր յայտագրին մաս կը կազմէին հայկական վեց նահանգներու ներկայացնող երգեր:

Բացումը երկրորդ խաչքարի

Երկուշաբթի, 24 Ապրիլի միջօրէին, տեղի ունեցաւ երկրորդ խաչքարի մը բացումը Ուոթըրթաունի Ս. Ստեփանոս (Առաքելական) եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ: Սեւ տուֆ քարի վրայ քանդակուած խաչքարին բացման արարողութիւնը գլխաւորեց Մեսրոպ Արք. Աշճեան, շրջապատուած հոգեւոր հայրերով:

Ցուցահանդէս

Նոյն երեկոյ Ուոթըրթաունի Ամերիկայի հայ գրադարան եւ թանգարանի ընդարձակ սրահին մէջ ցուցադրութեան դրուած էին՝ «Ո՞վ կը յիշէ այսօր» ընդհանուր նշանաբանով հայկական մշակութային եւ կրօնական արուեստի պատմական եւ ժամանակակից նմոյշներ:

Պօղոս ԳՐ. ԲԼՈՒԼԵԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԵՂԵՌՆ-80

Վահագն Տատրյան. «Ցեղասպանության ճանաչումը կախված է նաեւ Հայաստանի տնտեսական հզորացումից»

Պրոֆեսոր Վահագն Տատրյանը Գուգենհայմ հիմնադրամի կողմից հովանավորվող ցեղասպանությանը նվիրված գիտական հետազոտությունների մեծ ծրագրի ղեկավար է: Աշխատել է Նյու Յորքի պետական համալսարանի հասարակագիտության ֆակուլտետում: Բազմաթիվ հոդվածների եւ երկու գրքի հեղինակ է: Օրերս «Պայքար» հանդեսում (1995 թ., N 2-3) լույս տեսավ հեղինակի հայերեն առաջին ակադեմիական երկասիրությունը՝ «Հայկական ցեղասպանությունը հետպատերազմյան Օսմանյան խորհրդարանի մեջ», որն ավելի ծավալուն ծավալով լույս կտեսնի նաեւ Բոստոնում: 1995 թ. նախատեսված է հրատարակել նաեւ պրոֆեսորի «Հայկական ցեղասպանության պատմությունը, էթնիկական հակամարտությունները Բալկաններից մինչեւ Անատոլիա եւ Կովկաս» գիրքը: Անվանի գիտնականին հանդիպեցինք «Ցեղասպանության հարցեր» միջազգային գիտաժողովի ժամանակ, որը նրան ոչ միայն տվեց Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կողմից հուշագիր, այլեւ Հայոց ցեղասպանության ուսումնասիրման եւ ճանաչման գործին նվիրման եւ մարդկությանը մատուցած ծառայությունների համար պատվո տախտակը: Իսկ ՀՀ ԳԱԱ-ի նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանը նրան հանձնեց Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատվավոր դոկտորի դիպլոմը:

– Պրն. Տատրյան, ինչպիսի տպավորություններ ստացաք գիտաժողովից: Ո՞րն էր նրա նշանակությունը:

– Գլխավոր նշանակությունն այն է, որ առաջին անգամ Հայաստանի անկախ հանրապետության հովանավորությամբ անցկացվեց նման գիտաժողով: Սա ինձ համար լավ էր այն առումով նաեւ, որ ազատ զգացի համայնավար կաշկանդումներից: 1990-ին, ցեղասպանության 75-ամյակին նվիրված նման մի գիտաժողով տեղի ունեցավ, եւ այն ժամանակ համայնավարության շունչը շատ զգալի էր: Շատերն իրենց ազատ զգացին: Իսկ մտավորականի համար կարեւոր նշանակություն ունի անկաշկանդ մտածելն ու արտահայտվելը: Երկրորդ, Հայաստանի կառավարությունը, հակառակ իր քաղաքականության որոշ չափանիշների, ուղղակի կերպով հովանավորեց այս գիտաժողովը: Երրորդ, Ամերիկայից եւ Իսրայելից եկած մեծ թվով հրեական ծագումով մասնագետների ներկայությունը առիթ էր, որպեսզի նրանց ավելի մոտիկից լուսաբանենք Հայոց ցեղասպանության մասին: Այսինքն, Հայոց ցեղասպանությունը ոչ միայն համանման հանգամանքներ ունի հրեական ողջակիզման հետ, այլեւ ինչ որ տեղ ողջակիզման իմաստը ավելի շատ վերաբերում է հայկական ցեղասպանությանը, քան հրեականին: Իմ գլխավոր գնահատականի մեջ, որ ուղղված էր մեծ հրեա գիտնական Յեհուդա Բաուերին, բացատրեցի եւ նույնիսկ իրեն հարկադրեցի, որ ընդունի, թե իրենք բավականին տեղյակ չեն հայկական ցեղասպանությանը եւ պետք է ավելի մոտիկից ուսումնասիրեն:

Ես քննադատեցի նաեւ այն ծախավեր գործը, որ Իսրայելում վերջերս արգելեցին երիտասարդական վարժարանում մի դասագրքի գործածությունը, ինչը ընդունեց նաեւ Բաուերը: Այն հանձնախումբը, որ մերժեց հրեա պրոֆեսորի առաջարկած դասագիրքը եւ որի հիման վրա ուսանողները պետք է սովորեին հայկական ցեղասպանության մասին, հիմնավորեց, թե թուրքական հակահայ միջոցները դժվար թե որակվեն ցեղասպանություն, քանի որ թուրքերը երկու մեծ քաղաքներում՝ Իզմիրում եւ Ստամբուլում տեղահանություն չարեցին: Նույնը պատահեց Երուսաղեմի եւ Սիրիայի մեջ: Ես այս մասին ընդհանրական բացատրություն տվեցի, նշելով, որ իրենց գիտելիքները սահմանափակ են:

Իմ պրպտումները ցույց տվեցին, որ նախ Իզմիրի մեջ տեղահանություն չկատարելը ոչ մի կապ չունի թուրքերի բարյացակամության հետ: Այլ տեղի զորաբանակի գերմանացի հրամանատար Լիման ֆոն Սանդերսը զինվորական նկատառումներով արգելեց հայկական տեղահանությունը, ասելով, թե դա կվնասի փոխադրական միջոցները, մինչդեռ իրենք զնացքների կարիք ունեն եւ բացի այդ, խռովություններ կլինեն: Նա հակազդեց հայերի առաջին խմբի տեղահանությանը Իզմիրից, որից հետո այլեւս նման բան տեղի չունեցավ: Գերմանացի արտգործնախարարը, որի հետ չէր խորհրդակցել գերմանացի հրամանատարը, զորավիգ կանգնեց նրան, աջակցելով նրա որոշմանը: Սա նշանավոր եւ հատկանշական դեպք է, որը ցույց է տալիս, թե հայերի Իզմիրում մնալը թուրքական բարյացակամության հետ ոչ մի կապ չունի: Հրեաներին բացատրեցի նաեւ, որ գերմանական աղբյուրների համաձայն, Պոլսո մեջ գաղտագողի գիշերային եւ երբեմն էլ ցերեկային զանգվածային ձերբակալություններ էին տեղի ունենում: Եւ 1915 թ. նոյեմբերին Բեռլին ուղարկված իր մի զեկույցի մեջ, Գերմանիայի դեսպանության խորհրդական ֆոն Նոյրայթը գրել է, թե ըստ վստահելի եւ անբասիր աղբյուրների, Պոլսից 30 հազար հայեր արդեն տեղահանված են, եւ նույնը գրել է նաեւ Պոլսո ոստիկանապետ Բեդրին, որը մեծ դեր խաղաց ապրիլի 24-ի հայ մտավորականների ձերբակալման մեջ: Իսկ Մորգենթաուն նշում էր, թե թուրքերը մնացած 80 հազարանոց հայ բնակչությանը տեղահանելու ծրագիր ունեն, բայց սպասում են հարմար առիթի: Սակայն թուրքական բանակի զինվորական պարտությունների պատճառով միայն մնացյալները չտեղահանվեցին Պոլսից: Հետո գերմանական ճնշում կար, քանի որ Պոլիսից բռնագաղթը մեծ սկանդալի առիթ կտար այնտեղ գտնվող դեսպանների շրջանում: Ուստի թուրքերը միայն հետաձգում էին:

Յեհուդա Բաուերն ինձ ասաց, թե սխալվել են, կարծելով, որ Պոլսի եւ Իզմիրի հայության ցեղասպանությունից զերծ մնալը թուրքական բարյացակամությունից կախում ուներ: Ես բացատրեցի, որ հրեական ողջակիզման պատերազմում բավականին նման դեպքեր կան, որ գերմանացիները երբեք ամբողջական բնաջնջում չարեցին: Հրեաներն ասում են, թե թուրքերը միայն թուրքահայերին էին ցանկանում բնաջնջել, մինչդեռ գերմանացիներն ամբողջ աշխարհի հրեությանն էին ցանկանում ոչնչացնել, քանի որ իրենց նպատակը հրեա ցեղի բնաջնջումն էր: Եթե այդպես է, ասացի Բաուերին, այդ ինչպես եղավ, որ մինչեւ 1940 թ. նացիստները թույլ տվեցին, որ Ավստրիայի եւ Գերմանիայի 630 հազար հրեաներից 320 հազարը արտագաղթեն: Պետությունը կամ կուսակցությունը, որ բնաջնջման նպատակ ունի, թույլ չի տա, որ նրանք ազատ կերպով թողնեն Գերմանիան եւ հեռանան: Հայերի պարագայում նման արտահոսքի ոչ մի առիթ չի տրվել, բոլորին պահեցին, որպեսզի բնաջնջեն: Այնուհետեւ ասացի, որ Ֆրանսիայի մեջ 320 հազար հրեա կար եւ միայն 83 հազարը սպանվեցին: Բաուերը պատճառաբանեց, թե գերմանացիները բավական ուժ չունեին: Նույնը մեզ հետ եղավ: Թուրքերը սահմանափակ միջոցներ ունեին, եթե ավելին ունենային, պիտի ոչնչացնեին ողջ հայությանը: Թուրքերը գերմանացիների նման չհայտարարեցին, թե ցանկանում են բնաջնջել հայերին, բայց ոչ միայն Թուրքահայաստանում, այլեւ Կովկասի հայության շրջանում, երբ առիթ տվեց իրենց Թուրքիայի սահմաններից դուրս հայկական հողեր նվաճել, 2 անգամ փոքր ծավալով ցեղասպանություն եղավ՝ 1918-ի ամռանը եւ 1920-ի աշնանը: Մի քանի հարյուր հազար հայ կոտորվեց: Դա ցույց է տալիս, որ ոչ թե խոսքն է կարեւոր, այլ պետության կատարած գործի արդյունքը: Այժմ այն համոզումն ունեմ, որ հրեաները հիմա ավելի զգույշ կվերաբերվեն, երբ հայկական ցեղասպանությունը տարանջատվի ողջակիզումից:

– Ձեզ մոտ եղած տվյալներով կա՞ որեւէ հիշատակում, որ թուրքերը հայերի բնաջնջման ծրագիր ունեին:

– 1915 թ. մի վավերագիր գտա, անթվական է, բայց իմ հաշվարկներով այն զուգադիպում է 1915-ի փետրվարին, որ գրված էր թրքահայության բնաջնջման 10 կետանոց մի ծրագիր: Կար այդ ծրագիրը, բայց գաղտնի էր: Գերմանացի Հիտլերը միշտ ասում էր, որ պիտի բնաջնջի հրեաներին: Թուրքիան երբեք հրապարակավ հանրությանը չհայտնեց գերագույն այդ որոշումը: Ես մի ընդարձակ հոդված գրեցի այդ մասին, որ հրատարակվեց Յեհուդա Բաուերի խմբագրած ակադեմիական հանդեսի մեջ:

– Ձեր գիրքը հրապարակվեց Թուրքիայում եւ մեկ ամսվա ընթացքում սպառվեց: Ինչպե՞ս հաջողվեց դա իրականացնել:

– Իմ «Ցեղասպանությունը ըստ ազգային եւ միջազգային օրենքների. Առաջին պատերազմի հայկական պատահարը եւ իր իրավաբանական ընթացիկ հանգամանքները» գրքի հրատարակիչները ավելի ճարպիկ գտնվեցին եւ հմտորեն կազմակերպեցին հրատարակումը: Արդեն նախօրոք նախապատրաստված հասցեներով սպառեցին գրքի տարածումը: Միայն մի քանի օրինակ պահեցին, որ գրքի արգելվելու դեպքում մնա: Այդպես էլ եղավ: Զարմանում եմ միայն, որ 3,5 շաբաթ անցավ եւ վստահ եմ, որ զանգեր եղան ԱՄՆ-ի, Ֆրանսիայի թուրքական դեսպանատներից այն մասին, թե հայկական թերթերը գրում են, որ Տատրյանի գործը թուրքերեն է լույս տեսել: Թուրք հրատարակիչներն ասացին, թե իմ գործը ակադեմիական գործ է, եւ չեն կարծում, որ որեւէ ձեւով կարգելվի:

– Թուրք գիտնական Թաներ Աքչամը գիտաժողովում հայտնեց, թե ձեզ հետ համատեղ ծրագրեր պետք է իրականացնի: Որո՞նք են դրանք:

– Այդ ծրագրերի մեծ մասը նյութերի փոխանակման հետ է կապված: 30 տարվա արխիվներում հավաքած նյութերս նրան տրամադրեցի, որովհետեւ իր գործը կարեւոր եմ նկատում: Մեր համագործակցությունն, իմ կարծիքով, ավելի շատ կօգնի Թուրքիայի հանրային կարծիքի ձեւավորմանը:

– Պատմագիտության տեսանկյունից ինչպե՞ս եք ընդունում նույն Աքչամի այն հայտարարությունը, թե այսօրվա թուրքերի սերունդը հանցանք չի կրում, այլ միայն բարոյական պատասխանատվության զգացում պետք է ունենա:

– Անընդունելի է դա: Եթե մեկն իր նախնիների ոճիրը ուրանա, անուղղակի մեղսակցության հարց կստեղծվի: Որովհետեւ, եթե թուրքերից ոմանք ոչ միայն ժխտեն եւ ուրանան, այլեւ կոպիտ կերպով սպառնան, որ եթե պետք լինի, մի հարված էլ պիտի տանք մեզ, հենց սրա համար է, որ մենք պետք ունենք ալյանների: Քանի որ նույն բաներները պատասխանատվություն ունեն ճնշում գործադրելու իրենց կառավարության վրա, որպեսզի նա իր կատարած հանցագործությունների համար որոշ պատասխանատվություն ստանձնի:

– Թաներ Աքչամի դիրքորոշումները որքանո՞վ կարող են ազդել Թուրքիայի պաշտոնական գաղափարախոսության եւ քաղաքականության վրա:

– Դա կախված է որոշ պայմաններից: Նա այժմ պարապում է երիտասարդ մի քանի թուրքերի հետ, ցանկանում է ինստիտուտ բացել եւ արխիվներ ուսումնասիրել: Թուրքիայի մեջ հանրությունը միահամուռ չէ: Որոշ շրջանակներ, ծախակողմյանները, կրոնամոլները եւ թուրք պետության դեմ լարված մարդիկ առիթներ են ստեղծում, որ պետության դեմ պայքարեն: Այդ առիթներից մեկը հայկական ցեղասպանության ուրացումն է: Այդ պատրվակի տակ պայքարում են իրենց կառավարության դեմ:

Ես կխորհեմ, որ եթե դեմոկրատացման պահանջներով ամերիկյան ճնշումները շարունակվեն, Թուրքիայի վրա՝ բավական հիմքեր կան հուսալու, որ 10 տարի հետո կարելի կլինի ուսումնասիրել ցեղասպանության հարցը Թուրքիայի մեջ: Թուրքերը երկու մտավախություն ունեն, որոնց լուծումը մենք պետք է գտնենք: Մեկն այն է, որ եթե ճանաչում լինի, ինչպիսի քայլեր կհետեւեն հայերի կողմից. հողային, պահանջատիրական: Թաներ Աքչամն ասում է, որ նյութական պահանջատիրությունը այնքան կենսական չէ եւ այն կարելի է լուծել կառավարության միջոցով: Ավելի մտահոգողը ցեղասպանի պիտակն է, որ թուրքերը չեն ցանկանում ընդունել՝ ինչպես նացիստները: Ուրեմն, այդ հոգեբանական հարցը կա: Երկրորդը՝ հողային հարցն է: Թուրքերը շատ անապահով են զգում: Ճիշտ է, որ բռնամիջոցներով են շրջապատված. բացի Ադրբեջանից, Իրանը, Սիրիան, Բուլղարիան, Հունաստանը, Հայաստանը՝ բոլորն էլ պահանջներ ունեն:

Անապահովության զգացումը կա: Թաներ Աքչամը թեեւ ասում է, դուք 3 մլն. եք, մենք 60 մլն. ենք, դուք կոնկրետ վտանգ չեք ներկայացնում, բայց հոգեբանորեն դուք վտանգ եք, որ ավելանում եք մյուսների վրա: Նրա ասելով, եթե հայերը հայտարարեն, որ միայն ցեղասպանության ճանաչում են ուզում, գործը կդյուրանա:

Իր կարծիքով, եթե այսօր թուրքական բանակը չլինի, Թուրքիան կքայքայվի: Այս հարցը լուրջ է, թե ինչ ուղիով կարելի է հայկական ցեղասպանությունը մարսել եւ ընդունել: Իմ վարկածը թուրքերին ցեղասպանությունն ընդունելու հարցում դյուրություն է տալիս: Որովհետեւ ես շեշտում եմ, որ թուրք կառավարող իթթիհատ կուսակցությունն էր ցեղասպանության մտահղացումը իրականացնողը: Թուրքիայի կառավարությունը կարող է ասել, որ դա գերմանական նացիստների պարագայի նման մի քաղաքական կուսակցություն էր: Սա նրանց համար հայերի հետ լեզու գտնելու ուղի կբացի:

– Ձեր ելույթում ասացիք, որ հիմնական մեղքը իթթիհատ կուսակցության վրա բարդելով, կհեշտացվի թուրքերի կողմից ցեղասպանության ճանաչումը:

– Կարելի է մեկ սերունդ հետո ակնկալել: Կհեշտացվի, բայց քանի որ իթթիհատը տեր դարձավ Օսմանյան պետությանը եւ պետական միջոցներով իրագործեց իր ոճիրը, պետական պատասխանատվության հարցն է ծագում: Եւ այստեղ, ըստ միջազգային օրենքի, պատասխանատվությունը փոխանցելի է հետնորդ կառավարություններին, ինչպես գերմանացիների պարագայում, երբ Ադենաուերի կառավարությունը պատասխանատվություն ստանձնեց նացիստների գործած ոճիրի համար:

– Հայաստանի ղեկավարները հայտարարում են, որ ցանկանում են բարիդրացիական հարաբերություններ հաստատել Թուրքիայի հետ եւ երբ ցեղասպանության խնդիրը սուր ձեւով շահարկվի, կվնասի այդ հարաբերությունների հաստատմանը: Ի՞նչ դեր պետք է ունենա ցեղասպանության խնդիրը այդ հարաբերությունների հաստատման հարցում:

– Պետք է անջատել հողային պահանջները ցեղասպանության ճանաչման պահանջներից: Ես վստահ չեմ, որ ցեղասպանության ճանաչման պահանջից հրաժարվելը պիտի դյուրացնի հայ թուրքական հարաբերությունների բարելավումը, եթե Հայաստանը լուռ մնա հողային պահանջների կապակցությամբ: Ցեղասպանության ճանաչումը շատ լուրջ եւ հոգեբանական հարց է: Որովհետեւ, եթե մեկը զոհեր է տվել, եւ ոճիրը ուրացվի, ահավոր հոգեբանական ցնցումների կենթարկվի ուրացումի ենթակա անհատը կամ ազգը: Թուրքերին հայկական կողմը պետք է հասկացնի պետական ուղիով, որ դա բարոյական խնդիր է եւ պետք է այն անջատել նյութական այլ պահանջներից:

Ներկայումս կացությունը գրեթե անելանելի է, բայց պատմությունը լի է անակնկալներով եւ նոր զարգացումներ կարող են լինել:

– Դուք ինչ եք կարծում, կա՞ միջոց:

– Չկա: Տեսակետ կա, թե երկու պարագաների դեպքում միայն կարող ենք պայման դնել, որ այդ ճանաչումը լինի. մեկն այն է, որ Թուրքիայի զգալի մասում տկարացում լինի, ներքին պառակտումներ, տնտեսական տագնապներ լինեն, եւ դրան զուգահեռ հետեւի Հայաստանի հզորացումը: Մյուսն այն է, որ Թուրքիան այնքան տկարանա, որ կարոտ լինի Հայաստանի ուղղակի կամ անուղղակի նյութական կամ բարոյական օգնությանը: Այսօր թուրքերը շփացած են, չեն ուզում հայերի հետ լեզու գտնել, որովհետեւ նեցուկ ունեն: Եւ մինչեւ հիմա հայերին զորավիգ կանգնող պետություն չկա: Հետեւաբար, պահանջատիրությունն այս պայմաններում երազային բան է: Այդ ձեւով, ես համաձայն եմ այն սկզբունքին, որ ներկա պայմաններում առժամանակյա կերպով նույնիսկ հայերը պետք է հրաժարվեն անպայման ցեղասպանությունը անմիջականորեն ճանաչելու գաղափարից, իբրեւ նախապայման ուրիշ բանակցությունների: Դրա ժամանակը կգա, բայց հիմա խոչընդոտ կարող է լինել այն իմաստով, որ թուրքական հանրությունը պատրաստ չէ:

Ես կխորհեմ, որ ներկա պայմաններում որեւէ թուրք պետական անձ եթե զիջում անի, թե իր կառավարությունը կտապալի, եւ թե խռովություններ կսկսվեն: Իմ կարծիքով, մենք պետք է հող նախապատրաստենք հանրային կարծիքի համար: Դրա համար մեզ շատ պետք են լայնախոհ թուրք մտավորականներ եւ ղեկավար տարրեր: Միակ միջոցն այսօր պետք է լինի Հայաստանի հաստատուն տնտեսական հզորացումը: Այսօր ժամանակը չէ բացարձակորեն պահանջելու, որ ցեղասպանությունը ճանաչվի: Պետք է մի քիչ համբերություն ցույց տանք եւ հուսանք, որ ապագայում ավելի նպաստավոր պայմաններ կստեղծվեն:

Հարցազրույցը վարեցին
ԼՈՒՍԻՆԵ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԸ եւ
ՏԻԳՐԱՆ [illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Միջազգային

Թուրքական ներխուժումը Հյուսիսային Իրաք անսպասելիորեն լույս աշխարհ հանեց մեկ այլ իրողություն: Պարզվում է, վերջին տարիներին գաղտնի բանակցություններ էին վարվում Իրաքի, Թուրքիայի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ՝ Հյուսիսային Իրաքի ապագա կարգավիճակը որոշելու նպատակով:

Նախ հիշեցնենք, որ 1970 թ. ընդունված ժամանակավոր սահմանադրությամբ իրաքյան պետությունը փաստորեն ճանաչել էր քրդական ինքնավարությունը: Սահմանադրության առաջին գլխի երեք առանձին հոդվածներում տեղ էին գտել հետեւյալ կետերը.

«Թուրքիան պահանջում է մնայուն քաղաքական լուծում գտնել Հյուսիսային Իրաքի հարցին, իսկ այդ լուծումն ընդունելի կլինի միայն Իրաքի տարածքային ամբողջականության պահպանման պայմանով» («Հյուրրիյեթ», 23 մարտ): Այցի ընթացքում թուրքական պատվիրակությունը մտքերի փոխանակում է կատարել նաեւ քուրդ ղեկավարներ Բարզանու եւ Թալաբանու հետ, որից հետո կողմերը սկսել են մշակել (թերեւս ոչ պաշտոնական ձեւով) հարցի լուծման ծրագիր: Ըստ ոչ պաշտոնական տվյալների, Իրաքի ղեկավարությունը Անկարային հայտնել է, որ ինքը կարող է ճանա-

ռաշխիքներ տալ պաշտոնավարական զորքերի հարձակման դեպքում դա կարող էր քուրդ-իրաքյան պատերազմի պատճառ դառնալ), քննարկման նյութ է դարձել ԱՄՆ-ի երաշխիքը ստանալու հարցը: Թեեւ Վաշինգտոնն այդ մասին որեւէ պաշտոնական տեղեկություն չի հայտնել, քուրդ ղեկավարները հայտնել են, որ այս հարցի շուրջ ամերիկյան պաշտոնատարների հետ իրենց ունեցած շփումները տվել են դրական արդյունքներ:

Ինչպես «Հյուրրիյեթին» ասել է Թուրքիայի արտգործնախարարության պաշտոնյաներից մեկը, արդեն ժամանակն է, որ Անկարան այս հարցի շուրջ անմիջական բանակ-

ՔՐԴԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Գաղտնի շփումներ Հյուսիսային Իրաքի կարգավիճակի շուրջ

ա) Իրաքյան ժողովուրդը բաղկացած է երկու հիմնական ազգերից՝ արաբներից եւ քրդերից: Սույն սահմանադրությամբ սահմանվում են քուրդ ժողովրդի ազգային իրավունքները եւ Իրաքում ապրող բոլոր ազգային փոքրամասնությունների օրինական իրավունքները:

բ) Քրդական շրջաններում քրդերենն արաբերենին համազոր պաշտոնական լեզու է:

գ) Իրաքի Հանրապետությունը բաժանվում է վարչական միավորների, որոնք կառավարվում են ապակենտրոնացման սկզբունքով:

դ) Այն շրջաններում, որտեղ քրդերը մեծամասնություն են կազմում, նրանք օգտվում են ինքնավարության իրավունքից՝ օրենքով նախատեսված շրջանակներում:

Եւ ահա Ծոցի պատերազմին հաջորդած ժամանակաշրջանում, երբ իրաքյան վարչակարգի ազդեցությունը երկրի հյուսիսում փաստորեն ծավալվեց զրոյի եւ քաղաքական լեզվով ասած, այնտեղ առաջացավ իշխանության վակուում, վերոհիշյալ երկրների միջեւ գաղտնի բանակցություններ սկսվեցին (Թուրքիայի նախաձեռնությամբ) այդ վակուումը լցնելու նպատակով: Եւ ահա անցյալ տարվա սկզբներին Թուրքիայի արտգործնախարարի առաջին տեղակալ Օզդեմ Սանբերկը անսպասելի այց էր կատարել Բաղդադ, որի ընթացքում, ինչպես այժմ պարզվում է, Իրաքի իշխանություններին հայտնել է, թե

չել Հյուսիսային Իրաքի քրդերին 1970 թ. պայմանագրով տրված ինքնավարության իրավունքը եւ նույնիսկ ընդլայնել այդ իրավունքների շրջանակը:

Իսկ քուրդ ղեկավարները ներկա-

յացրել են երեք պայման.

ա) Քրդերը նավթից մասնաբաժին պետք է ստանան:

բ) Քրդերի հսկողության տակ պետք է անցնի նաեւ Քիրքուկը:

գ) Քրդերը միջազգային երաշխիքներ պետք է ստանան Սադդամի հնարավոր հարձակման դեպքում:

Հավանական է, որ Անկարան եւ Բաղդադը կտրուկ հրաժարվել են առաջին երկու պայմաններից եւ օրակարգ է մտցվել միայն երրորդը: Քանի որ Անկարան չէր կարող նման ե-

ցույթյուններ սկսի Վաշինգտոնի հետ:

Այս տեսանկյունից նայելով կարելի է ենթադրել, որ թուրքական ռազմական միջամտությունը Հյուսիսային Իրաք հետապնդում է նաեւ մեկ այլ նպատակ. քրդական ինքնավարության հարցի լուծման գործում ձեռք բերել վճռական խոսքի իրավունք, ուժեղացնելով իր «փաստարկները» տարածաշրջանում զինվորական ներկայությամբ: Ամենայն հավանականությամբ այս հարցը քննարկման առարկա է դառնալ Թանսու Չիլլերի ԱՄՆ կատարելիք այցի ժամանակ:

Այս կապակցությամբ տեղին կլինի հարց տալ, թե ինչու մեկ այլ երկրում ապրող քրդերի ճակատագրով այդքան հետաքրքրվող Անկարան նույնը չի անում իր սեփական տարածքում ապրող քրդերի համար: Երբ նա համաձայն է, հարցի լուծման այն տարբերակի հետ, որը «չի վտանգելու Իրաքի գերիշխանության իրավունքը եւ տարածքային ամբողջականությունը», ապա ինչու նույն ճանապարհով գնալու փոխարեն նախընտրում է ուժային միջոցները: Անդրադառնալով սույն խնդրին, «Հյուրրիյեթի» մեկնաբան Օքթայ Էքշին կատարում է ներքոհիշյալ հարցադրումը.

«Արդյո՞ք Թուրքիան կհամաձայնի իր սահմանադրության մեջ մտցնել հետեւյալ ձեւակերպումները.

ա) Թուրքիայի ժողովուրդը բաղկացած է երկու հիմնական ազգերից՝ թուրքերից եւ քրդերից:

բ) Քրդական շրջաններում քրդերենը թուրքերենին հավասար պաշտոնական լեզու է:

գ) Այն շրջաններում, որտեղ քրդերը մեծամասնություն են կազմում, նրանք կարող են ինքնավարություն ստանալ՝ օրենքով նախատեսված շրջանակներում» («Հյուրրիյեթ», 23 մարտ):

Թվում է, որ արդեն ժամանակն է, որպեսզի սույն հարցը Անկարային ուղղի միջազգային հանրությունը: Եւ ոչ միայն այս, այլ նաեւ Բոսնիայի, Լեռնային Ղարաբաղի, Չեչնիայի եւ այլ հարցերում Թուրքիայի ցուցաբերած ակտիվության կապակցությամբ:

ՄՈՒՐԱԴ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Հոլանդիան Թուրքիայի «Կարմիր ցուցակում»

Երեւում է, Թուրքիան որոշել է կոշտացնել իր դիրքը Հոլանդիայի հետ հարաբերություններում: Երկու երկրների միջեւ լարվածություն առաջացավ այն բանից հետո, երբ հոլանդական կառավարությունը, չնայած թուրքական կողմի բոլոր նախազգուշացումներին, թույլատրեց քրդական կազմակերպություններին իր տարածքում անցկացնել քրդական վտարանդի խորհրդարանի հիմնադիր համաժողովը: Մի քանի օր առաջ այս երկրում Թուրքիայի դեսպանը ցուցադրաբար վերադարձավ Անկարա: Ի միջի այլոց, վերջին երկու ամիսների ընթացքում սա երկրորդ դեպքն է: Առաջինը Բաքվի իշխանությունների «ոչ բարեկամական» վերաբերմունքը բողոքարկելու նպատակով նման քայլի դիմել էր Բաքվում Թուրքիայի դեսպան Ալթան Կարամանօղլուն, որն այլեւս չվերադարձավ Ադրբեջանի մայրաքաղաք, պաշտոնաթողնելով, քանի որ իր ծառայության ժամկետն արդեն լրացել է:

Ինչեւէ, Հոլանդիան դիվանագիտական այս դեմարշից հետո էլ չփոխեց իր դիրքորոշումը, ինչը պատճառ դարձավ, որ Անկարան նրան մտցնի սեւ ցուցակի մեջ: Ինչպես վկայում է թուրքական հեռուստատեսությունը (ապրիլի 26), արտաքին գործերի նախարարության խոսնակ Ֆերհադ Աթաման իր հերթական մամուլի ասուլիսում հայտարարել է հետեւյալը. «Այստեղ կոչված քրդական վտարանդի խորհրդարանի հետ կապված մի քաղեմից հետո Թուրքիան, որպես առաջին քայլ, Լահեյի իր դեսպանին խորհրդակցելու նպատակով ետ կանչեց: Իսկ ապրիլի 25-ին, որոշում կայացվեց այն մասին, որ Հոլանդիան դադարել է Թուրքիայի համար վստահելի գործընկեր լինել եւ մտցվել է «կարմիր ցուցակի» մեջ: Դա նշանակում է, որ դադարեցվում են ռազմական տեխնիկայի գնումները Հոլանդիայում եւ արգելվում է այս երկրի ֆիրմաներին ռազմական բնույթի պատվերներ ստանձնել Թուրքիայում: Այս որոշումն ուժի մեջ կմնա այնքան ժամանակ, շարունակեց արտգործնախարարության խոսնակը, քանի դեռ Հոլանդիայի կառավարությունը ետ չի կանգնի իր որոշումից եւ երաշխիք չի տա, որ ապագայում ՔԲԿ-ի եւ նրա դուստր կազմակերպությունների գործունեությանը կանաչ լույս չի վառի»:

Այս կապակցությամբ մի հայտարարությամբ է հանդես եկել նաեւ Բելգիայի ներքին գործերի նախարարը: Քննադատելով ՔԲԿ-ին որպես ահաբեկչական կազմակերպություն, նա միաժամանակ նշել է, որ դա հիմք չի տալիս իր տարածքում կազմակերպության գործունեությունն արգելելու համար: Ահաբեկչության համար պատասխանատվություն կարող են կրել անհատները, այլ ոչ թե կազմակերպությունները, ասվում է հայտարարության մեջ:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Մասնավոր բանկերը երես են շրջում «երրորդ աշխարհի» երկրներից

Վախեցած Մեքսիկայի ճգնաժամից, այս տարի մասնավոր ներդրողները կտրուկ կրճատելու են իրենց կապիտալ ներդրումները ոչ միայն Լատինական Ամերիկայում, այլեւ Ասիայում եւ նախկին խորհրդային դաշինքի երկրներում: Այդ կանխատեսումն արել է տարբեր երկրներում խոշոր բանկերը ներկայացնող Միջազգային ֆինանսների ինստիտուտը: Անցյալ տարի «երրորդ աշխարհի երկրների ընկերությունները մասնավոր աղբյուրներից ստացել են 159,2 մլրդ դոլլարի վարկեր: Այս տարի նրանք կարող են ակնկալել միայն 81,9 մլրդ դոլլար:

Ամերիկացիները պետք է փակեն իրենց դիվերսանտների հաշիվները

1959 թվականից ԱՄՆ-ը գաղտնի հետախուզական եւ դիվերսիոն գործողություններ է կատարել Հյուսիսային Վիետնամում՝ ներդնելով այդտեղ Հարավային Վիետնամում հավաքագրված կոմանդոսների: Երբ դիվերսանտը չէր վերադառնում գործողությունից հետո, ապա նրա ընտանիքին հայտնում էին, որ նա զոհվել է եւ դադարեցնում էին ռոճիկի վճարումը: Այդ կոմանդոսներից շատերը տասնյակ տարիներով մնացել են հյուսիսվիետնամական բանտերում: Եւ ահա նրանք սկսել են հայտնվել ԱՄՆ-ում: Նրանք պահանջում են վճարել իրենց այդ բոլոր տարիների ռոճիկները: Վաշինգտոնի դատարանում այժմ քննվում է 281 կենդանի մնացած ամերիկացիների պարտքի մարման մասին հարցը:

25 ապրիլ, Ասոշիեյթեդ պրես- Իզվեստիա

Դարդանելի կամուրջը կկառուցվի ամռանը, նախահաշիվը՝ 400 մլն դոլլար

Բոսֆորի նեղուցի երկու ափերն իրար կապող զույգ կամուրջներից հետո այժմ էլ Թուրքիան պատրաստվում է կամրջով միացնել Դարդանելի նեղուցի եվրոպական եւ ասիական ափերը: Ինչպես հայտարարել է Թուրքիայի փոխվարչապետ Հիքմեթ Չեթինը, նախագծային աշխատանքները կավարտվեն մինչեւ ամառ եւ կսկսվեն շինարարական աշխատանքները: Նոր կամուրջի շինարարության ծախսերը կկազմեն մոտ չորս հարյուր միլիոն ԱՄՆ դոլլար, իսկ նրա երկարությունը կկազմի հազար չորս հարյուր մետր:

ՍԿԱՆԴԱԼ

ՆԱՏՕ-ի պետը հին կաշառակեր է

Բրյուսելի «Մեյֆլայր» հյուրանոց մուտք գործեց մի տարեց տղամարդ, որի ձեռքին կար բանկարժեք պայուսակ: Հյուրանոցային բլանկի վրա հյուրը նշեց իր փարիզյան հասցեն եւ առանց խոսքի մի գիշերվա համար վճարեց 600 ֆրանկ:

Հաջորդ առավոտյան հյուրանոցի սպասավորը թակեց թիվ 22 սենյակի դուռը: Ոչ մի պատասխան: Այդ ժամանակ նա կանչեց իր պետին եւ դուռը բացեցին: Հյուրն անշարժ պառկած էր հատակին՝ գրասեղանի կողքին: Մարմնից ոչ հեռու ընկած էին ձեռագիր չորս նամակներ: Դիահերձումը ցույց տվեց, որ տղամարդը մահացել է քնաբեր դեղի մեծ քանակից: Մի խոսքով, դասական ինքնասպանություն էր հյուրանոցում, տհաճ փաստ տնօրինության համար:

Ինքնասպանը գեներալ ժակ Լեֆեբրն էր՝ Բելգիայի ռազմաօդային ուժերի նախկին հրամանատարը: Մահից առաջ Լեֆեբրը հրապարակայնորեն մեղադրվել էր կաշառակերության մեջ՝ կապված աղմկալի «ուղղաթիռային սկանդալի» հետ: Այժմ գեներալը այլեւս չի կարող ցուցմունքներ տալ, սակայն մնացել է փաստաթղթերով պայուսակը, որի պարունակությունը կարող է ռումբի պայթյուն առաջացնել:

Այս պատմությունն սկսվել է 1991 թ. հուլիսի 18-ին, երբ մի մոտոցիկլավարի ձեռքով սպանվեց վալոնյան սոցիալիստների «կնքահայր» Անդրե Քոոլսը: Թեպետ մարդասպանին գտնել չհաջողվեց, հետաքննության ընթացքում քննիչ Վերոնիկա Անչիայի տեսադաշտում հայտնվեցին Անդրե Քոոլսի եւ բելգիական բարձրաստիճան սոցիալիստների «լոբբիստական գործունեության» մի քանի մանրամասնություններ: Փաստաթղթերը պատմում են մի գործարքի՝ 1988 թ. բելգիական բանակի կողմից իտալական ռազմական ուղղաթիռների գնելու մասին:

1988 թ. բելգիական կառավարությունում քննարկվում էր երկրի ռազմաօդային ուժերի համար արտասահմանում ուղղաթիռների մի խմբաքանակ գնելու հարցը: Ռազմական փորձագետները նախընտրությունը տալիս էին ֆրանսիական «Էկյուրեյլ» նմուշին եւ գերմանական MBB-ին: Սակայն Բելգիայի էկոնոմիկայի նախարար Վիլի Քլասը՝ հետագայում ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարը, նախընտրությունը տվեց իտալական «Ագուստա» ֆիրմայի արտադրանքին: Նույն տարվա դեկտեմբերին ստորագրվեց 267 միլիոն դոլլարով 46 ուղղաթիռ գնելու գործարքը: Ծախսերի համաձայն «պարգեւատրական» առաջին 1,7 միլիոն դոլլարն ուղարկվել էր վալոնյան սոցիալիստներին: Պարզվեց, որ Անդրե Քոոլսը տեղյակ էր այդ կասկածելի գործարքին եւ ինչ էր մնում ծախողեր այն: Հետագայում պարզվեց, որ 1991 թ. մայիսին Լիեժ քաղաքում տեղի ունեցած հանդիպմանը մասնակցել էին մաֆիական խմբերի անդամները եւ ... Վալոնիայի կառավարության ներքին գործերի նախարար Գի Մաթոնը:

Եվ ահա անցյալ տարի ֆլամանդական սոցկուսակցության բանտարկված գանձապահը խոստովանեց, որ իտալական ֆիրմայից ինքը եւ գլխավոր քարտուղարը կաշառք են ստացել: Մեղադրանք ներկայացվեց նաեւ էկոնոմիկայի նախարար Վիլի Քլասի աշխատակազմի ղեկավարին: Նա վերջերս կալանավորվել է: Կասկածներ առաջացան նաեւ Վիլի Քլասի նկատմամբ՝ նա իզուր չէ, որ կառավարական նիստերում պաշտպանում էր իտալական ֆիրմայի շահերը: Երբ բացատրություն պահանջեցին, ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարը հայտարարեց. «Ես ոչ միայն առնչություն չունեմ այդ գործի հետ, այլ երբեք եւ ոչ մեկից նման առաջարկություն չեմ ստացել եւ չեմ լսել»:

Այդ նույն օրը Բելգիայի արտգործնախարար Ֆրանկ Վանդենբրուկն ազգային ռադիոյով ելույթ ունենալով, վերհիշեց մի հանդիպման մասին, որին մասնակցել էին Քլասը, ինքը՝ Վանդենբրուկը եւ կուսակցության կաշառակեր գանձապահը եւ որտեղ շոշափվել էին իտալական ֆիրմայի «պարգեւատրումները»:

Այս բոլորը, անշուշտ, շատ ազդեց ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարի հեղինակության վրա: Քաղաքական մի շարք կուսակցություններ պահանջեցին «գլխավոր նատոյականի» անհապաղ պաշտոնանկությունը: Սակայն Բելգիայի քաղաքական իսթեբլիշմենտի համար ամենամեծ վտանգը այն փաստաթղթերն են, որոնք թողել է գեներալ ժակ Լեֆեբրը: Պայուսակի բովանդակությունը այժմ գտնվում է ավագ քննիչ Վերոնիկա Անչիայի մոտ: Բելգիան տագնապալից սպասումի մեջ է. ու՞մ գլուխները հարվածի տակ կընկնեն առաջին հերթին, իսկ ումը՝ երկրորդ: Օրերս չդիմացավ երկրի արտգործնախարար Վանդենբրուկի նյարդերը՝ լքելով պաշտոնական մեղադրանքներին, նա պաշտոնաթող եղավ: Մեղադրանքների հերթական ալիքից հետո պաշտոնին կմնա՞ արդյոք Վիլի Քլասը: Դատելով ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարի տեղի նոր թեկնածուների որոնման թափից, դժվար թե:

Ըստ արտասահմանյան մամուլի

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Մոցարտի «Ռեքվիեմը» իր փնտրված ունկնդիրը միշտ ունի

Այսօր, ժամը 18-ին, Կամերայինում այն նորից է հնչելու՝ մաեստրո Հովհաննես Չեքիջյանի մեկնաբանությամբ

Ապրիլի 22-ին Ազգային օպերային թատրոնի մեծ դահլիճում, ՀՌԱԿ-ի՝ ի հարգանս Եղեռնի 80-ամյակի կազմակերպած հանդիսավոր երեկոյին հնչեց Մոցարտի «Ռեքվիեմը» մաեստրո Հովհաննես Չեքիջյանի ղեկավարությամբ: Ակադեմիական երգչախմբի հրաշալի երգեցողությանն ուղեկցում էին նույն խմբի չորս մենակատարներ՝ Անահիտ Զախարյանը (սոպրանո), Լիլիթ Գրիգորյանը (մեցցո սոպրանո), Հրանտ Այվազյանը (տենոր), Վաղարշակ Օհանյանը (բաս), իսկ նվագախումբը կազմված էր Երեւանի կամերային եւ օպերային թատրոնի երաժիշտներից: Կարճ ժամանակում դրանց ի մի բերելը եւ փորձերի համար պայմաններ ստեղծելը, ինչպես մեզ հայտնի դարձավ հետագայում, նույնպես իր վրա էր վերցրել հանդիսավոր երեկոյի կազմակերպիչը: Ասենք, որ Երեւանում արդեն երկու տարի է, ինչ Մոցարտի հիշյալ ստեղծագործությունը չի հնչել: Պատճառը, կարծում ենք, այն չէ, թե ունկնդրի համար այս ստեղծագործությունը բավականաչափ փնտրված չէ, կամ երգչախումբը դժվարություն ունի այն հնչեցնելու (չնայած ուժերի արտահոսքին): Տեղեկացնենք, որ Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբը «Ռեքվիեմը» կատարել է 150 անգամ եւ, համարյա միշտ հրավիրված լավագույն մենակատարներ ունեցել Լենինգրադից, Մոսկվայից, Ռիգայից: «Այսօր այդպիսի հրավիրյալներով համերգ տալը խոշոր ծախսերի հետ է կապված, որը դժվար էր հոգալ: Իբրեւ մասնագետ գոհ եմ համերգից: Չնայած շատ հաճելի էր դահլիճը լեփ-լեցուն տեսնել, բայց կարծում եմ Մոցարտի «Ռեքվիեմի» խստապահանջ ունկնդիրն այնուամենայնիվ դժգոհ էր: Այդ էր պատճառը, որ երբեմն-երբեմն անհարկի ծափեր էին հնչում», ասում է մաեստրոն: Մի կողմից, իհարկե, ուրախալի է, որ Մոցարտ է հնչում, «Ռեքվիեմ», եւ դահլիճը լեփ-լեցուն է, բայց դա բավարար չէ: «Ի վերջո, ամեն ինչ ունկնդրի համար է: Եվ ես թիկունքով դեպի հանդիսատեսը, ականջս «տեղափոխում եմ», ասենք 15-րդ կարգ ու այնտեղից ունկնդրի «օգնությամբ» կարողանում հասնել ստեղծագործության ճիշտ մեկնաբանմանը»: Մաեստրոյի ասելով, որեւէ ստեղծագործության կայացումը մեծապես կախված է ոչ միայն մեզ հայտնի դահլիճի ակուստիկ հնարավորություններից, այլեւ բեմի վարագույրից, դահլիճի աթոռների տեսքից, եւ այլն, իսկ օպերային թատրոնի հիշյալ դահլիճը այս իմաստով այնքան էլ «Մոցարտի «Ռեքվիեմին»» յուրա[illegible] տրամադրություն չէր ստեղծում»:

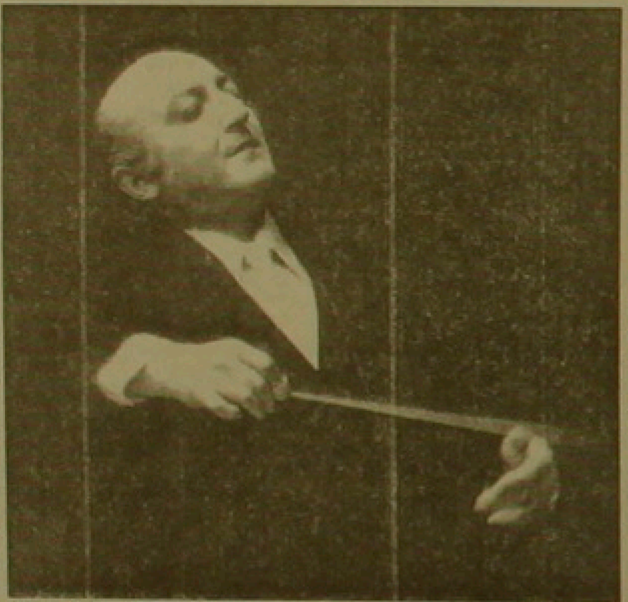

Մոցարտի «Ռեքվիեմի» երկրպագուներին տեղյակ պահելով ասենք, որ այսօր, ժամը 18-ին, այն հնչելու է ավելի համեստ Կամերայինի համերգասրահում: Հայաստանի ակադեմիական երգչախմբին այս անգամ նվագակցելու է միայն Երեւանի կամերային նվագախումբը նույն մենակատարների կազմով, միայն տենորի փոփոխությամբ՝ Ռաֆայել Մելքոնյան:

59-ամյա փորձառություն եւ փառք ունեցող Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբը քիչ հոգսեր չունի: Մեծավ մասամբ նյութական դժվարությունների պատճառով հեռացած երգիչների փոխարեն անընդհատ համալրում պահանջող գործը հեշտ չէ իրականացնել: «Անցյալ սեպտեմբերին Լոս Անջելեսում հանդիպեցի մեր խմբից 43 հոգու, որոնք զբաղվում էին ամենատարբեր գործերով», պատմում է մաեստրոն:

Ինչեւէ, այսքան գրքանի մասին հիշեցումը լռեցնելով, տեղեկացնենք թերեւս ամենակարեւորը: Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբը մայիսի 18-ին հրավիրված է երկու տարին մեկ Նանտում անցկացվող համաշխարհային փառատոնին: Հայաստանը, ի շարս այլ երկրների ԱՄՆ, Կանադա, Մեքսիկա, Գերմանիա, Անգլիա, Բելգիա, Իտալիա, Իսպանիա, Լենինգրադ, Լիտվա, Լատվիա, Ճապոնիա, Չինաստան, այս երգչախմբով առաջին անգամ է մասնակցելու համաշխարհային մրցույթի: Բացի ճանապարհածախսից (այն կազմում է 36 հազար դոլար), մասնակցելու ուրիշ դժվարություն չկա: Խմբի 143 մասնակցից դրսի մեկնելու են 67-ը: Այլ դրսեցիների կողքին կբարձրանա՞ Հայաստանինը: Առայժմ միայն խոստումներ կան, որոնցով տոմս չես առնի:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎԱՆԵՓՅԱՆ

ՏԱՐԵԼԻՑ

Հովհաննես Շիրազի 80-րդ զարունը

Հովհաննես Շիրազի ծննդյան 80-ամյակի առթիվ Երքաղխորհրդի մշակույթի վարչության նախաձեռնությամբ երեկ քաղաքային պանթեոնում տեղի ունեցավ հուշ-երեկույթ:

Հավաքվել էին բանաստեղծի հարազատները, բազմաթիվ երկրպագուներ, արվեստագետներ, դպրոցականներ ու մանկավարժներ: Արա Շիրազն ասաց, որ 2 տարի առաջ Մասիս լեռան հողն են բերել եւ խառնել գերեզմանին, նաեւ, որ բանաստեղծի ծննդյան թվականը հայտնի է 1914 թ., սակայն, կյանքի վերջին տարիներին նա իր ծնունդը համարում էր 1915 թ.՝ ընդդեմ ցեղասպանության:

Վլադիմիր Աբաջյանը դրվագներ պատմեց Շիրազի կյանքից եւ արտասանեց նրա բանաստեղծություններից: Խոսք ասաց եւ արտասանեց սփյուռքահայ ասմունքող Անուշ Նազգաշյանը: Ժողովրդական արտիստ Հովհաննես Բադալյանը, Լեւոն Իսահակյանը կատարեցին երգեր՝ բանաստեղծի տեքստերով: Հանդես եկան նաեւ Էջմիածնի դպրոցականները, Սիփան Շիրազը, մի շարք ստեղծագործողներ: Ներկաները հուզմունքով լսեցին Հովհաննես Շիրազի ձայնը:

ՅՈՒ. Մ.

ԵՐԵՎԱՆ

ՀԹՄՄ-ը հրավիրում է թեքեյանական շաբաթի

Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միության կենտրոնական վարչությունը եւ ՀԹՄ միության խորհուրդը այսօրվանից սկսում են արեւմտահայ մեծ բանաստեղծ Վահան Թեքեյանի (1878-1945) հիշատակին նվիրված միջոցառումների բազմաբնույթ շարքը, որը նախատեսվում է անցկացնել ապրիլի 28-ից մայիսի 6-ը: Ըստ միջոցառումների ծրագրի, այսօր ժամը 11-ին, Ժառանգություն(?) տան սրահում տեղի կունենա մամլո ասուլիս: Այնուհետեւ ապրիլի 30-ին, ժամը 12-ին, տեղի կունենա «Վահան Թեքեյան» դպրոցի անվանակոչության հանդիսությունը (նախկին Դ. Դեմիրճյանի անվան դպրոց): Բացման խոսքով հանդես կգա ՀԹՄ միության նախագահ Ֆրունզե Դովլաթյանը, ապա կխոսեն այլ ելույթներ, համերգ: Մայիսի 3-ին, ժամը 11-ին, Գրողների տանը կհրավիրվի գիտական նստաշրջան, կցուցադրվեն բանաստեղծի արխիվային նյութերն ու գրքերը: Նստաշրջանում բացման խոսքի դասախոսությամբ(?) տված է ակադեմիկոս Էդվարդ Ջրբաշյանին (զեկուցումներ կկարդան նաեւ Ա. Նազարյանը, Վ. Կիրակոսյանը, Գ. Հակոբյանը, Ա. Ափինյանը), ավարտին Վ. Թեքեյանի հասարակական զինծոն(?): Մայիսի 4-ին, ժամը 15-ին Ն. Քոչար պատկերասրահում կրացվի գրաֆիկական աշխատանքների ցուցահանդեսը, այնուհետեւ տեղի կունենա ՀԹՄ միության հիմնադրման հանգամանքության(?), ապա կտրվի համերգ: Վերջին օրը մայիսի 6-ին, ժամը 12-ին, Պատանի հանդիսատեսի թատրոնում մրցանակներ կհանձնվեն Վ. Թեքեյանի բեմայով գրված լավագույն շարադրությունների հեղինակներին, այնուհետեւ ներկաները կդիտեն «Վահան Թեքեյան» գրական-երաժշտական թատերական նորված բեմականացումը: ■

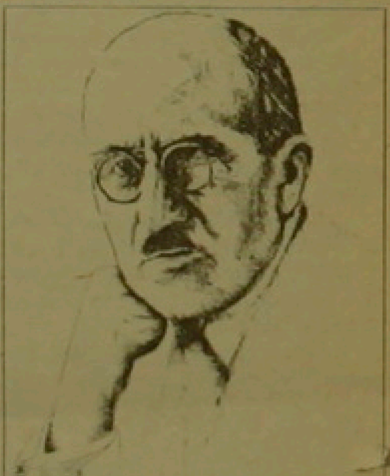

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ժորժ Պոմպիդու կենտրոնում բացվել է Բրանկուշիի ցուցահանդեսը

Արդեն ավելի քան քսան տարուց ի վեր առաջին անգամ Փարիզի Ժորժ Պոմպիդու կենտրոնում ապրիլի 14-ից օգոստոսի 21-ը կշարունակվի քանդակագործ Բրանկուշիի ստեղծագործությունների ընդգրկուն ցուցահանդեսը: Այնտեղ ցուցադրվում են արվեստագետի ստեղծած 103 քանդակները, 38 նկարները եւ 55 լուսանկարները:

Կոնստանտին Բրանկուշին մի արվեստագետ է, որը մեծ ազդեցություն է ունեցել (այժմ էլ ունի) ժամանակակից քանդակագործության վրա: Նա ծնվել է 1876-ին Ռումինիայում, սովորել Բուխարեստի գեղարվեստի դպրոցում: Այնուհետեւ, 1904-ին, մեկնել է Փարիզ (որն այդ ժամանակ ավանգարդիստների մայրաքաղաքն էր), որը չի լքել մինչեւ իր կյանքի վերջը՝ 1957 թ.: Ավարտելով նաեւ Փարիզի գեղարվեստի դպրոցը, Բրանկուշին սատնում է Ռոդենի առաջարկը՝ աշխատել իր հետ, սակայն մերժում է՝ խաչ գիտենալով, որ «մեծ ծառերի ստվերում ոչինչ չի աճում»:

Սկսած առաջին աշխատանքներից («Համբույր», 1908 թ.), նրա խիստ անհատական նորարարական ոճը քանդակագործության մեջ հեղափոխություն է կատարում, որը համեմատելի է գեղանկարչության մեջ կուբիզմի կատարած հեղափոխության հետ: Հեռանալով Ռոդենի ոճից, ինչպես նաեւ

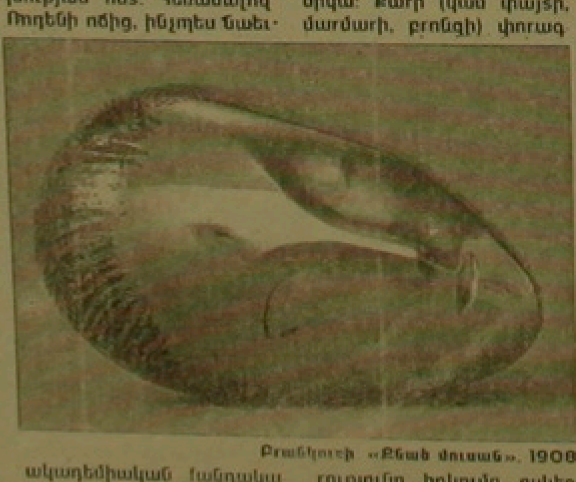

Բրանկուշի «Քնած մուսան». 1900

ակադեմիական քանդակագործության վրա իշխող հունահռոմեական ավանդույթի դրոշմից, Բրանկուշին ստեղծում է սեփական քանդակագործությունը: Նրա ստեղծագործություններն ունեն պրիմիտիվ կուռքերի պարզ եւ խիստ խորհրդավորությունը, ներշնչված են միաժամանակ «նեգրական» եւ ռումինական հանրամատչելի արվեստից:

Ամեն ծեւի իր որոնում ներում Բրանկուշին օգտագործել է յուրահատուկ տեխնիկա: Քարի (կամ փայտի, մարմարի, բրոնզի) փորագրությունը, հղկումը, ոսկեջրումն առաջացնում են մաքրված, պարզեցված, ոճականացված ձեւեր: Քանդակների բեմանները սիրո եւ արարչագործության հավերժական ակունքներից են սնվում («Քնած մուսան», «Ձուկը», «Թռչունը օդում» եւ այլն): Ճիշտ է, Բրանկուշիի համար «պարզությունը նպատակ չէ արվեստում, բայց անկախ մեզնից, երբ մոտենում ես իրերի ռեալ իմաստին, հասնում ես պարզության»:

Բացի ուղղակի ազդեցությունից, որ Բրանկուշին ունեցել է իր դարաշրջանի արվեստագետների վրա (օր. ծագումով ռուս քանդակագործ Արխիպենկոյի կամ իտալացի նկարիչ եւ քանդակագործ Մոդիլյանիի), նրա արվեստը ճանապարհ է բացել ժամանակակից աբստրակտ քանդակագործության համար, ստեղծագործության մեջ ներգրավելով պատվանդանը կամ կրկնելով նույն պարզ ձեւերը միեւնույն քանդակում («Անվերջ սյուն»): Մահից առաջ Բրանկուշին իր արվեստանոցը կտակել էր Ֆրանսիային, պայմանով, որ այն տեղափոխվի որեւէ թանգարան: Ժորժ Պոմպիդու կենտրոնում, որի բացման ժամանակ ներկայացվել էր նաեւ Բրանկուշիի արվեստանոցի պատրաստականությունը, 1997-ին, կենտրոնի 20-ամյակի առթիվ, այն կցուցադրվի վերահանգեր ծավալված տեսքով:

Պատրաստեց
ԱՐԱՄ
ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ռուբէն Սեւակի հարազատների երախտագիտության խոսքը

Ռուբէն Սեւակի հարազատներն եւ Ռուբէն Սեւակի անուան մշակութային հիմնարկին անունով կուզենք մեր շնորհակալութիւնը եւ երախտագիտութիւնը յայտնել Հայաստանի կառավարութեան, Երեւանի մէջ Ռուբէն Սեւակի անուան դպրոցի մը ստեղծման աջակցած ըլլալու համար:

Նախատակի մը համար ի՞նչ է ամենամեծ հոգեկան վարձատրութիւնը, երբ ոչ վերյիշումը, վերյիշումը որ իրենց նահատակութիւնը ծառայած է իդէալներուն իրականացման:

Ռուբէն Սեւակը գիտակցաբար նահատակութեան ճամբան ընտրեց այն խոր համոզումով, որ իր նահատակութեամբ հայ ազգին համար ազատութեան ճամբան պիտի բացուի: Եւ այնպէս ալ եղաւ, այսօրուան ազատութեան հիմերը 1915-ի նահատակներուն անձնազոհութեան շնորհիւ են նետուած:

Ազգերը իրենց գոյատեւման համար հերոսներու պէտք ունին: Ռուբէն Սեւակի հերոսական կեանքի պատմութիւնը դիւցազներգութեան մը նման տարածուած էր հայ ժողովուրդին մէջ: 1920-էն սկսեալ Հայրենիքի մէջ Ռուբէն Սեւակի գործերուն հրատարակուած էին իրենց ժողովրդականութեան պատճառաւ: Հայրենիքի մէջ, առաջին օրէն մինչեւ այսօր, հրատարակուած բազմաթիւ գիրքեր, ապացոյց է թէ հայ ազգը չէ մոռցած Ռուբէն Սեւակը: Եւ վերջապէս 7 տարի

1995-ին Ռուբէն Սեւակի անուան դպրոցին ստեղծումը, մեր սրտերէն ի վեր տրտմած, Հայրենիքի մէջ Ռուբէն Սեւակի յաւերժացման ճամբան բացաւ: Մեզի համար այս շատ ուրախալի առիթով կուզենք մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել Հայաստանի կառավարութեան, այս ծրագրին իրականացմանը սատարող բոլոր պետական մարմիններուն եւ անձերուն, մասնաւորապէս լուսաւորութեան նախարարութեան, Երեւանի քաղաքապետարանին, Ռուբէն Սեւակի անուան դպրոցի վարչութեան, ուսուցչական կազմին:

Այս առթիւ մենք պարտք կզգանք նաեւ մեր երախտագիտութիւնը յայտնել 1920-էն մինչեւ այսօր Ռուբէն Սեւակի կեանքը եւ գրականութիւնը ծանօթացնելու սատարող հայրենի գրողներուն, Հայաստանի մամուլին: Եւ կուզենք մեր խօսքերը վերջացնել Ռուբէն Սեւակի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ հրատարակուած մեր գիրքին բնաբանը եղող հետեւեալ տողերով.

«Ազգ մը իր հերոսներով կ՚ապրի: Ազգ մը, որ հերոսներ չունի, ապրելու իրաւունք չունի. ազգ մը, որ իր հերոսները մոռնայ, ինքն ալ մեռնելու դատապարտուած է»:

Ռուբէն Սեւակի հարազատներուն եւ Ռուբէն Սեւակի անուան մշակութային հիմնարկին անունով
ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԳԻՐԵԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մարզական

«Էկիպը» մեկնաբանում է Հայաստան-Իսպանիա խաղը

«Եվրոպա-96»-ի ընտրական փուլի բոլոր 8 խմբերում տեղի ունեցան հերթական հանդիպումները: Մեր բերթն արդեն մանրամասն անդրադարձել է Երեւանում կայացած Հայաստան-Իսպանիա խաղին: Բոլոր դեպքերում հետաքրքիր է իմանալ կարծիքներ դրսից: Նախ, ինչպես հայտնի է, խաղը ցուցադրվել է եվրոպական շատ երկրներում: Մասնավորապես նրան հեռուստատեսությամբ ուղղակիորեն ականատես են եղել Ֆրանսիայի մեր հայրենակիցները: Ինչպես Փարիզից տեղեկացնում է մեր թերթի թղթակից Գրիգոր Ամիրզայանը, «Էկիպ» մարզական հանրահայտ թերթը մեծ տեղ է հատկացրել Հայաստան-Իսպանիա խաղի մեկնաբանությանը, նշելով, որ Իսպանիայի հավաքականը հաղթեց շնորհիվ Հայաստանի հավաքականի դարպասապահ Հարություն Աբրահամյանի երկու կոպիտ սխալների: Առաջիկայում մենք մանրամասն կանդրադառնանք մասնավորապես խաղանական մամուլի արձագանքներին: Այդ հարցում մեզ խոստացել է օժանդակել Ճնում օգնել մեր նախկին գործընկերը:

Բնականաբար, մեր ընթերցողներին առավել հետաքրքրում են այն թիմերի հանդիպումները, որոնք Հայաստանի հավաքականի հետ ընդգրկված են նույն խմբում: Եվրոպայի չեմպիոն Դանիայի հավաքականը սեփական հարկի տակ մեծ դժվարությամբ 1-0 հաշվով հաղթեց Մակեդոնիայի հավաքականին, որին մայիսի 10-ին ընդունելու է Հայաստանի հավաքականը: Միակ վճռական գոլը 70-րդ րոպեին խփեց Նիլսենը: Խաղը մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել եւ նրա ընթացքին մարզադաշտում հետեւում էին 38 888 մարզասերներ: Բելգիայի հավաքականն ընդունել էր Կիպրոսի թիմին: Այս խաղին ներկա էին 13 հազար հանդիսականներ: Այստեղ էլ հաղթանակը հեշտությամբ չտրվեց Բելգիայի հավաքականին: Առաջին կեսն ավարտվեց դաշտի տերերի օգտին 1-0 հաշվով: Ուշագրավ է, որ 20-րդ րոպեին կիպրոսցի իր հայրենակիցների դարպասը գրավեց Բելգիայի հավաքականի ծագումով հույն խաղացող Կարագիանիսը: 47-րդ րոպեին Սեխմենը կրկնապատկեց հաշիվը: Բելգիայի հավաքականը հաղթեց 2-0 հաշվով: Նշենք գրել ենք, որ Եվրոպայի առաջնության խմբային մրցաշարի առաջին անհաջող ելույթներից հետո Բելգիայի հավաքականում լուրջ տարաձայնություններ էին ծագել թիմի առաջատար խաղացողների եւ մարզիչ Պոլ Վան Հիմստի միջեւ: Մի քանի ֆուտբոլիստներ նույնիսկ հրաժարվել են հանդես գալ հավաքականում: Երեւում է, վերջին ժամանակներս լուրջ փոփոխություններ են կատարվել Բելգիայի գլխավոր թիմում, որն աստիճանաբար մտնում է հունի մեջ:

2-րդ խումբ

Հայաստան-Իսպանիա	0-2 (0-0)
Բելգիա-Կիպրոս	2-0 (1-0)
Դանիա-Մակեդոնիա	1-0 (0-0)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իսպանիա	6	5	1	0	14-3	16
2. Դանիա	5	2	2	1	6-6	8
3. Բելգիա	6	2	2	2	8-9	8
4. Մակեդոնիա	5	1	2	2	5-5	5
5. Կիպրոս	6	1	2	3	4-8	5
6. Հայաստան	4	0	1	3	0-6	1

1-ին խումբ

Ադրբեջանի հավաքականը հյուրընկալել էր աշխարհի վերջին առաջնության հերոսներից մեկին՝ Ռումինիայի հավաքականին, որը նաեւ Եվրոպայի առաջնության խմբային մրցաշարի առաջատարն է: Արդեն առաջին րոպեին Ռադուկանուն, որն ընդհանրապես համեստ դերում հանդես էր, գրավեց դաշտի տերերի դարպասը: Հետո նա աչքի ընկավ նաեւ 68 եւ 76-րդ րոպեներին եւ դարձավ հեթ-տրիկի հեղինակ: Մինչ այդ, 4-րդ րոպեին Սուլեյմանովին հաջողվել էր վերականգնել հաշվի հավասարակշռությունը: 58-րդ րոպեին գոլի հեղինակ դարձավ նաեւ Ռումինիայի հավաքականի առաջատարներից մեկը՝ Դումիտրեսկուն: Ռումինիայի հավաքականը հաղթեց 4-1 հաշվով:

Ֆրանսիա-Սլովակիա	4-0 (2-0)
Լեհաստան-Իսրայել	4-3 (1-2)
Ադրբեջան-Ռումինիա	1-4 (1-1)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռումինիա	6	4	2	0	13-5	14
2. Ֆրանսիա	6	2	4	0	6-0	10
3. Իսրայել	6	2	3	1	10-8	9
4. Լեհաստան	5	2	1	2	7-7	7
5. Սլովակիա	5	1	2	2	8-10	5
6. Ադրբեջան	6	0	0	6	2-16	0

3-րդ խումբ

Հունգարիա-Շվեդիա	1-0 (1-0)
Շվեյցարիա-Թուրքիա	1-2 (0-0)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Թուրքիա	5	3	1	1	12-6	10
2. Շվեյցարիա	5	3	1	1	10-7	10
3. Շվեդիա	5	2	0	3	6-7	6
4. Հունգարիա	4	1	2	1	5-6	5
5. Իսլանդիա	3	0	0	3	0-7	0

4-րդ խումբ

Լիտվայի հավաքականը սեփական հարկի տակ 0-1 հաշվով զիջեց աշխարհի փոխչեմպիոն Իտալիայի հավաքականին: Գոլը 11-րդ րոպեին խփեց Զոլան: Էստոնիայի եւ Ուկրաինայի հավաքականների հանդիպումը նույնպես ավարտվեց 0-1 հաշվով, հօգուտ հյուրերի: Այստեղ 17-րդ րոպեին աչքի ընկավ Հուսեյնովը: Ուշագրավ է, որ Տալլինում այս խաղին ներկա էր ընդամենը 1600 հանդիսական:

Խորվաթիա-Սլովենիա	2-0 (1-0)
Լիտվա-Իտալիա	0-1 (0-1)
Էստոնիա-Ուկրաինա	0-1 (0-1)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Խորվաթիա	6	5	1	0	12-1	15
2. Իտալիա	6	4	1	1	11-4	13
3. Լիտվա	5	2	1	2	4-4	7
4. Ուկրաինա	6	2	1	3	4-8	7
5. Սլովենիա	5	1	2	2	5-5	5
6. Էստոնիա	6	0	0	6	1-15	0

5-րդ խումբ

Բելառուսի հավաքականը Մինսկում ընդունել էր Մալթայի թիմին: Արձանագրվեց ոչ-ոքի 1-1: Հաշիվը 51-րդ րոպեին բացեց Տայկովը: 71-րդ րոպեին Կարաբոսը կարողացավ վերականգնել հավասարակշռությունը: Այս խաղին ներկա էր ընդամենը 5000 հանդիսական: Հավանաբար անակնկալ էր Հոլանդիայի հավաքականի 1-3 հաշվով պարտությունը Չեխիայի թիմից: Ընդ որում, առաջին կեսն ավարտվել էր 1-0 հաշվով հոլանդացիների օգտին:

Բելառուս-Մալթա	1-1 (0-0)
Չեխիա-Հոլանդիա	3-1 (0-1)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Նորվեգիա	5	4	1	0	9-1	13
2. Հոլանդիա	6	3	2	1	15-4	11
3. Չեխիա	5	3	2	0	13-4	11
4. Բելառուս	5	1	1	3	5-10	4
5. Լյուքսեմբ.	5	1	0	4	1-13	3
6. Մալթա	6	0	2	4	2-13	2

6-րդ խումբ

Լատվիայի հավաքականը Ռիգայում 1500 հանդիսականների ներկայությամբ 0-1 հաշվով զիջեց Հյուսիսային Իռլանդիայի հավաքականին:

Իռլանդիա-Պորտուգալիա	1-0 (1-0)
Ավստրիա-Լիխտենշտեյն	7-0 (3-0)
Լատվիա-Հս. Իռլանդիա	0-1 (0-0)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իռլանդիա	5	4	1	0	13-1	13
2. Պորտուգալ.	5	4	0	1	14-3	12
3. Հս. Իռլանդ.	6	3	1	2	9-9	10
4. Ավստրիա	5	3	0	2	17-3	9
5. Լատվիա	5	1	0	4	2-12	3
6. Լիխտենշ.	6	0	0	6	1-28	0

7-րդ խումբ

Վրաստանի հավաքականը 80 հազար հանդիսականների ներկայությամբ հերթական հաղթանակը տարավ, այս անգամ 2-0 հաշվով առավելության հասնելով Ալբանիայի հավաքականի նկատմամբ, որին հաղթել էր նաեւ վերջինիս դաշտում: Հաշիվը 2-րդ րոպեին բացեց Արվելաձեն: Դաշտի տերերն այն կրկնապատկեցին 42-րդ րոպեին: Վրաստանի հավաքականը 3-րդ հաղթանակը տարավ մրցաշարում եւ, չնայած այս խմբում ընդգրկված են այնպիսի ուժեղ թիմեր, ինչպիսիք են Գերմանիայի եւ Բուլղարիայի հավաքականները, նույնիսկ հեռանկարներ ունի եզրափակիչ փուլ դուրս գալու համար: Բուլղարիայի հավաքականը Քիշնեւում 3-0 հաշվով հաղթեց Մոլդովայի հավաքականին: Այստեղ աչքի ընկավ Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ Խրիստո Ստոիչկովը, որը 2 գոլի հեղինակ դարձավ (54, 68): Մեկ գոլ խփեց Բալակովը (29): Անակնկալ գրանցվեց Գերմանիա-Ուելս խաղում, որն ավարտվեց ոչ-ոքի 1-1: Այդ այն դեպքում, որ Վրաստանի հավաքականը 5-0 հաշվով հաղթել էր Ուելսի թիմին:

Վրաստան-Ալբանիա	2-0 (2-0)
Մոլդովա-Բուլղարիա	0-3 (0-1)
Գերմանիա-Ուելս	1-1 (1-1)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բուլղարիա	3	3	0	0	9-1	9
2. Գերմանիա	3	3	0	0	7-2	9
3. Վրաստան	4	2	0	2	6-3	6
4. Մոլդովա	4	2	0	2	5-9	6
5. Ուելս	4	1	0	3	4-11	3
6. Ալբանիա	4	0	0	4	2-7	0

8-րդ խումբ

Սան Մարինո-Շոտլանդիա	0-2 (0-1)
Հունաստան-Ռուսաստան	0-3 (0-1)
Ֆարերյան կղզ.-Ֆինլանդ.	0-4 (0-0)

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ֆինլանդիա	6	4	0	2	15-7	12
2. Հունաստան	5	4	0	1	12-4	12
3. Շոտլանդիա	6	3	2	1	10-3	11
4. Ռուսաստան	4	2	2	0	8-1	8
5. Սան Մարինո	5	0	0	5	1-14	0
6. Ֆարեր. կղզ.	4	0	0	4	2-19	0

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Հայերն այլ երկրների դրոշի ներքո

Նազարյանը Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչում

Ֆրանսիայի Բեզանսոն քաղաքում տեղի է ունենում հունա-հռոմեական ըմբշամարտի Եվրոպայի առաջնությունը: Ահա այդ առթիվ ինչ է հաղորդում մեր թղթակից Գրիգոր Ամիրզայանը:

Ցավոք, այս մարզաձեւում հայաստանցի ըմբիշներից շատերը հանդես են գալիս այլ երկրների դրոշի ներքո: Այսպես, Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանը ներկայացնում է Գերմանիան: 52 կգ քաշայինների մրցավեճում ընդհանրապես տոն են տալիս հայ ըմբիշները: Հայաստանը ներկայացնող Նազարյանն արդեն մտել է եզրափակիչ: Դանիելյանը, որը հանդես է գալիս Ռուսաստանի դրոշի ներքո, 1-ին փուլում 6-1 հաշվով հաղթեց Բեկիդումին (Ֆրանսիա): Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանը բացահայտ առավելությամբ՝ 13-0 հաշվով հաղթեց Վարդանովին (Լիտվա): Դրա համար նրանից պահանջվեց 1 րոպե 50 վրկ: 3-րդ փուլում Նազարյանը հանդիպեց հենց Դանիելյանի հետ եւ ընդամենը 2 րոպե 58 վրկ-ում հաղթեց 10-0 հաշվով: Կիսաեզրափակիչում Տեր-Մկրտչյանը կհանդիպի Ֆինլանդիայի ներկայացուցիչ Կալաժիցուի հետ: Հավանաբար, 52 կգ քաշայինների եզրափակիչում հանդիպեն ըմբշամարտի հայաստանյան դպրոցի 2 ներկայացուցիչներ՝ Նազարյանն ու Տեր-Մկրտչյանը:

62 կգ քաշային կարգում Մանուկյանը (Հայաստան) 1-ին մենամարտում հաղթեց Բասիենին (Ֆրանսիա), սակայն հաջորդում զիջեց Թուրքիայի ներկայացուցիչ Բիրիմին:

Հայաստանի նախկին անվանի ըմբիշ Մնացական Իսկանդարյանը, որն արդեն ներկայացնում է Ռուսաստանը, Ֆրանսիա չի ժամանել:

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

«Ասված աշխարհ է իջել»

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐԶԱՅԱՆ,
Վալանս, Ֆրանսիա

Ինչպես հայտնի է, Ամստերդամի «Այաքսը», Չեմպիոնների լիգայի մրցաշարում առավելության հասնելով Մյունխենի «Բավարիայի» նկատմամբ, դուրս եկավ եզրափակիչ: Այդ հաջողությունը փաստում է, որ Կրոյֆի ժամանակաշրջանին 1970-ական թվականների ֆուտբոլային քաղաքությանը եւ 1980-ական թվականներին հաջորդած անկումից հետո, «Այաքսը» կրկին դուրս է գալիս եվրոպական ֆուտբոլի առաջին դիրքերը եւ, զարմացնելով շատերին, կարող է այս տարի նվաճել Չեմպիոնների լիգայի մրցանակը: Ֆուտբոլասերները գիտեն, որ Մյունխենում տեղի ունեցած «Բավարիա»-«Այաքս» հանդիպումն ավարտվել էր ոչ-ոքի 0-0: Մյունխենի օլիմպիական մարզադաշտը բացառիկ էր «Այաքսի» կիսապաշտպան Ֆրանկ Ռեյկարդի համար: Հենց այս դաշտում էր, որ 1980 թվականի նոյեմբերի 5-ին նա նույն «Բավարիայի» դեմ խաղում առաջին անգամ դուրս եկավ եվրոպական ասպարեզ (գավաթակիրների գավաթի խաղարկություն): Նույն այս մարզադաշտում էր, որ 1988 թվականի հունիսի 25-ին Հոլանդիայի հավաքականի կազմում Ռեյկարդը նվաճեց Եվրոպայի չեմպիոնի կոչումը: Բայց անվանի ֆուտբոլիստը, որի 33-ամյակն արդեն լրացել է, մտածում է մոտ ժամանակներս հրաժեշտ տալ դրոշին ֆուտբոլին եւ նախատեսում է դա կատարել Վիեննայում կայանալիք «Միլանի» դեմ Չեմպիոնների լիգայի եզրափակիչ խաղում: Այդ նրա առաջին մասն արդեն իրականացել է: «Այաքսն» ու «Միլանը», ինչպես հայտնի է, Չեմպիոնների լիգայի եզրափակիչի ողեգիր են ձեռք բերել: «Այաքսն» ու «Միլանը» կյանքիս երկու թիմերն են: Եվ նրանց միջեւ հանդիպումով ֆուտբոլին հրաժեշտ տալը խորհրդանշական կլինի ինձ համար», հայտարարեց Ֆրանկ Ռեյկարդը: Վիեննան արդեն ճանաչում է Ռեյկարդին: 1990 թվականին եվրոպական երկրների չեմպիոնների գավաթի խաղարկության եզրափակիչում «Միլանը» 1-0 հաշվով հաղթեց Լիսաբոնի «Բենֆիկային» ու տիրեց պատվավոր մրցանակին: Ռեյկարդն այդ խաղում դարձավ միակ գոլի հեղինակը: Այսօր «Այաքսում» Ֆրանկ Ռեյկարդը պատրաստում է 18-ամյա մի խաղացողի՝ Սեդորֆին, որին մասնագետները ֆուտբոլային մեծ ապագա են խոստանում: Ռեյկարդի նման Սեդորֆը նույնպես սուրինամցի է: Դարեր առաջ հոլանդացիները իշխել են Հարավային Ամերիկայի այս երկրի հնդիկների վրա: Սուրինամը վերջին տարիներին անկախացել է, բայց նա մնացել է հոլանդական մշակույթի եւ սպորտի ազդեցության տակ: Նա հոլանդական ֆուտբոլին արդեն մի քանի մեծ խաղացողներ է տվել: Երբ Ռեյկարդը խաղում էր «Միլանում», հաճախ Սեդորֆից քաջալերական նամակներ էր ստանում: Սեդորֆի համար Ռեյկարդն ասված է եղել: Այսօր «Այաքսում» երիտասարդն ու «Ասվածը» աշխարհ են իջել եւ իրար գնդակներ են փոխանցում:

Ռեյկարդը, որին «Այաքսում» «Մեծ եղբայր» են ասում, թիմի հոգին է դարձել: Նա է, որ երիտասարդներին առաջ է տանում, քաջալերում, օգնում ու վստահություն հաղորդում: Երբ Ռեյկարդը լքի «Այաքսը», երիտասարդները կկարողանա՞ն արդյոք «Մեծ եղբոր» հաղթական ճանապարհը շարունակել:

ՇԱԽՄԱՏ

Կրկին Կասպարովի մասնակցությամբ

Մոսկվայում մեկնարկեց արագ շախմատի Կրեմլի գավաթի խաղարկության եզրափակիչը, որին անհատապես հրավիրված 10 գրոսմայստերների հետ մասնակցում են նաեւ ընտրական փուլն անցած 6 շախմատիստներ: Դրանք են նախկին ԽՍՀՄ եւ ԱՄՆ-ի չեմպիոն Բորիս Գուլկոն, անգլիացի գրոսմայստեր Ջոնաթան Սփիլմենը, Իլյա Սմիրինը (Իսրայել) եւ Ռուսաստանի ներկայացուցիչներ Վլադիմիր Եպիշինը, Ալեքսանդր Մորոզեւիչը, Ալեքսանդր Խալիֆմանը: Մրցաշարի հետաքրքրությունը մասնավորապես մեծանում է նրանով, որ ապարեզ է դուրս եկել նաեւ Պրոֆեսիոնալ շախմատիստների վարկածով աշխարհի չեմպիոն Գարրի Կասպարովը:

Բաժինը վարում է
ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ATTIS
ԱՎԻԱՑԻՈՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

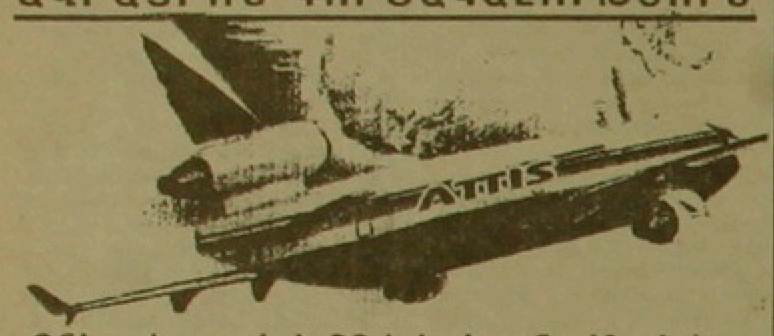

Գնելով ապրիլի 30-ի Երեւան - Մոսկվա ուղիղ չվերթի ավիատոմսերը «ԱՏՏԻՍ» ավիացիոն գործակալությունից, Դուք կստանաք

ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ

«ԱՏՏԻՍՆ» ապահովում է
- ✓ ավիատոմսերի ամրագրում
- ✓ ավիատոմսերի պատվիրում հեռախոսով
- ✓ ավիատոմսերի առաքում պատվիրատուին
- ✓ ավիաուղեւորների փոխադրում օդանավակայան

Տոմսերը վաճառվում են

ԵՐԵՎԱՆ, ԱԲՈՎՅԱՆ - 7 (Ռուսական դրամատիկական թատրոնի տոմսարկղում) (8852) 560 133

ՍԵՎԱՆ հյուրանոց, 120 սենյակ (8852) 582 653,564 978

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

«Քվանտ» վարժարանը ատրիլի 15-ից սկսել է ընդունելությունը 1995-96 ուստարվա համար 7-րդ, 8-րդ, 9-րդ եւ 10-րդ դասարաններում: Ուսուցումը վարժարանում տարվում է տարբերակված ծրագրերով ֆիզիկամաթեմատիկական, ֆիզիկամաթեմատիկական, տնտեսամաթեմատիկական, ռուս-մաշխարհագրական, հումանիտար (հայոց լեզու եւ գրականություն, ռոմանագերմանական լեզուներ) թեքումներով դասարաններում: Վարժարանում բոլոր առարկաները դասավանդում են Երեւանի պետական համալսարանի եւ այլ բուհերի փորձառու դասախոսներ, որոնք աշակերտներին տալիս են հիմնավոր միջնակարգ կրթություն եւ նախապատրաստում բուհերի ընդունելության քննություններին: Վարժարան դիմողների համար կազմակերպվում են երկամսյա անվճար դասընթացներ տարբեր առարկաներից (օրվա երկրորդ կեսին) վարժարանի ծրագրերով ուսուցումը շարունակելու նպատակով:

Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր ժամը 9.00-17.00-ը, Երեւանի Հունան Ավետիսյանի անվ. թիվ 74 դպրոցի երկրորդ մասնաշենքում (Բագրատունյաց 23, մետրոյի «Գարեգին Նժդեհի հրապարակ» կայարանի մոտ):

Հեռ. 42-22-17

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Իրանի արտադրության տանիքի ծածկույթ (ռուբերոիդ, տոլ): 1 քմ արժեքը 1275 դրամ: Քանակն անսահմանափակ, վճարումը կանխիկ կամ փոխանցումով: Զանգահարել 52-67-33, 52-76-63:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Չորս սենյականոց տուն տնամերձ հողամասով (200 քմ) եւ օժանդակ կառույցներով: Հասցեն՝ Քանաքեռ, Կամոյի փող., 1 նրբանցք թիվ 12 (անմիջապես Քանաքեռի սկիզբը), Հեռ.՝ 285873

ԳՆՈՒՄ ԵՄ

«ԺԻԳՈՒԼԻ» մակնիշի ավտոմեքենա՝ արտադրված 1985 թվից հետո: Զանգահարել՝ 530434, 530428

ԼՈՒԾԱՐՎԵԼ Է

«Աստղիկ-93» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Շտապ վաճառվում է երեքսենյականոց բարեկարգված բնակարան 15 հարկանի շենքի 9-րդ հարկում, 16-րդ թաղամասում: Ունի 2 փակ տնտեսական պատշգամբ, նկուղ, հեռախոս: Զանգահարել. 35.05.66, 58.82.56

ՀԱՄԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՑԱՆՑ

ARMINCO

ARMINCO

համակարգչային ցանցը

Ձեզ հնարավորություն է տալիս ինֆորմացիա փոխանակել 20 միլիոնից ավելի՝ INTERNET, BITNET, Compuserve, MCI-mail, AMERICA-ONLINE, SPRINT, AT&T եւ շատ այլ ցանցերի օգտվողների հետ:

ARMINCO-ն

ապահովում է հուսալի կապ RELCOM, IASNET, SOVAM-TELEPORT ROSPAC եւ նախկին ԽՍՀՄ մնացած բոլոր ցանցերի հետ:

Ձեր էլեկտրոնային նամակը, ֆախսը, տելեքսը, հեռագիրը կհասցվի մեր մոլորակի ցանկացած կետ մի քանի րոպեում՝ առանց աղավաղումների:

ARMINCO
- Հայաստանում INTERNET-ի պաշտոնական մատակարար
- SOVAN-TELEPORT-ի Ժողովրդ. ներկայացուցիչ
- IASNET-ROSPAC ցանցի ռեգիոնալ կենտրոն Հայաստանում

Մեր հասցեն՝ Իսահակյան փ. 28, 3 հարկ. հեռ.՝ 52.63.26, ֆախս.՝ 28.50.82, e-mail՝ support arminco. com

ՍՓՅՈՒՌ տեղեկատու

- անվճար տեղեկություններ ձեռնարկությունների առաջարկի եւ պահանջարկի մասին հեռախոսով,
- պարբերաբար վերահրատարակվող «Հայաստանի ձեռնարկությունների եւ կազմակերպությունների տեղեկագիրք»,
- գովազդի նոր եւ ամենաարդյունավետ միջոց՝ նպատակային գովազդ, այսինքն՝ գովազդային տեքստի անմիջական հաղորդում ձեր պոտենցիալ պատվիրատուին:

Զանգահարել՝ 58 91 67, 58 13 51

ՈՎ ՓՆՏՐՈՒՄ Է, ՆԱ ԿԳՏՆԻ ՄԵՐ ՕԳՆՈՒԹՅԱՄԲ

A STYLE

SARTARABAD Co. LTD

«ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ»-ՍՊԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է

ԵՐԵՎԱՆ-ԲԵՅՐՈՒԹ

ՈՒՂԻՂ ՉՎԵՐԹՈՎ

7 ՕՐՎԱ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ

3 աստղանի հյուրանոց, էքսկուրսիաներ Լիբանանի տեսարժան վայրեր, ռեստորան, սրահ 3 անգամ

14 ՕՐՎԱ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ

3 աստղանի հյուրանոց

Անհատական վիզաների եւ այլ փաստաթղթերի ձեւակերպում եւ հաստատում Մոսկվայում:

«ԷՐԵԲՈՒՆԻ» հյուրանոց. 2-րդ մասնաշենք. 327 սենյակ: Հեռ. 565575

A STYLE

ԱՐՄԻՆԴ ԿԵՆՏՐՈՆԸ

Հրավիրում է

ինգօրյա ճանապարհորդության դեպի Հնդկաստանի մայրաքաղաք:

ԵՐԵՎԱՆ - ԴԵԼԻ - ԵՐԵՎԱՆ

Հերթական ուղիղ չվերթը կկայանա ապրիլի 29-ին

(ուղեւորության ընթացքում ինքնաթիռը մնում է Դելիում)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նախատեսվում է նոր չվերթ

ԵՐԵՎԱՆ - ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ - ԵՐԵՎԱՆ

«Էրեբունի» հյուրանոց, I մասնաշենք, 301-307 ս.

Հեռ. 52-75-65, 56-13-92, 56-05-79

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
AMERICAN UNIVERSITY OF ARMENIA

Ճարտարագիտության, գործարարության, քաղաքագիտության մագիստրոսի կոչումներ

Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանը սկսում է 1995-1996 ուսումնական տարվա դիմորդների փաստաթղթերի ընդունումը: Ընդունելությունը կազմակերպվում է արդյունաբերական ճարտարագիտության, սեյսմիկ ճարտարագիտության, գործարար ղեկավարում եւ քաղաքագիտության մասնագիտությունների գծով: Դիմորդները պետք է ունենան համապատասխան բնագավառի բարձրագույն կրթություն՝ մաթեմատիկա, տնտեսագիտություն, ճարտարագիտություն MBA աստիճանի համար, քաղաքացիական շինարարություն կամ մեխանիկա սեյսմիկ ճարտարագիտության M.Eng. աստիճանի համար, ճարտարագիտություն, մաթեմատիկա, մեխանիկա արդյունաբերական ճարտարագիտության M. Eng. աստիճանի համար, պատմություն, իրավագիտություն, լեզուներ կամ հասարակական գիտությունների այլ բնագավառներ՝ քաղաքագիտության MA աստիճանի համար:

Անգլերեն լեզվի իմացությունը պարտադիր է:

Դիմորդները պետք է ներկայացնեն՝

- ♦ Դիպլոմի եւ ներդիրի օրինակներ՝ իրենց պատճեններով
- ♦ Երեք բնութագիր նամակ, տեղում լրացնեն դիմումնագիր եւ ֆինանսական հնարավորությունների մասին տեղեկանք:

Փաստաթղթերի ընդունման համար կանխավճարը դրամով կազմում է ԱՄՆ 5 դոլարին համարժեք գումար, որը պետք է մուծել փաստաթղթերը հանձնելիս: Փաստաթղթերի ընդունման վերջին ժամկետը 1995 թ. ապրիլի 28-ն է:

Դիմորդները 1995 թ. մայիսին կհանձնեն անգլերեն լեզվի կարգորոշիչ քննություն:

Հիմնական ծրագրում վերջնական ընդունելությունը կկատարվի դիպլոմի ներդիրի միջին գնահատականի, նախապատրաստական փուլում դիմորդների հաջողությունների եւ տվյալ ծրագրի համար անհրաժեշտ բնագավառի քննական արդյունքների հիման վրա (GMAT կամ GRE):

Ուսման տեւողությունը հիմնական ծրագրի համար երկու տարի է:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ՀԱՀ-ի Ընդունելության գրասենյակ: Հասցե՝ Մարշալ Բաղրամյան 40, առաջին հարկ, 19 սենյակ, հեռախոս 27-10-85:

ՀԱՀ-ը ռասայական, կրոնական, սեռական կամ ազգային խտրականություն չի ճանաչում

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69149. Պատուէր 1831 Տպաքանակը՝ 7000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 27. 04. 1995 Գինը՝ 40 դրամ

digitised by A.R.A.R.@